

PORADNIK SPÓŁDZIELNI

Przedpłata wynosi
3 zł kwart.
Cena ogłoszeń:
Wiersz petyt. 4-lin.
40 groszy.

DWUTYGODNIK DLA SPRAW SPÓŁDZIELCZYCH.
ORGAN
UNJI ZWIĄZKÓW SPÓŁDZIELCZYCH W POLSCE
wychodzący zamiast czasopism

Wydawca:
Unja Związków Spółdziel-
czych w Polsce.
Poznań, plac Wolności 18.
Redaktor: Rus Kuztalan.

„Poradnik Spółdzielni” „Poradnik Spółdzielni Kredytowych” „Siła” „Odrodzenie”.

Nr. telefonów: Unja Związków Spółdzielczych w Polsce 4321, 2058, 2183, 2184; Spółdzielnia Wydawnicza U. Z. S. w Poznaniu — 3489

Wszelkie przesyłki należy adresować: Do Redakcji: Unja Związków Spółdzielczych w Polsce. — Poznań pl. Wolności 18.

Do Administracji: Spółdzielnia Wydawnicza U. Z. S. w Poznaniu, pl. Wolności 18. Konto czekowe: Poznań P. K. O. nr. 206 013.

„Narody, które nie umieją pracować i oszczędzać, znikną z powierzchni ziemi”.

POZNAŃ

*

WARSZAWA

*

LWÓW

*

KRAKÓW.

Spis rzeczy: Ograniczenia kredytowe. — Organizacja Państwowego Banku Rolnego. — „Rolniki” a ograniczenia kredytowe. — Ustawa o państw. podatku przemysłowym. — Nowa Ustawa o przerachowaniu pożyczek państw. — Kredyty budowlane. — Stan i ruch oszczędności złożonych w Spółdzielniach Kredytowych należących do Związku Spółdzielni Zarobkowych i Gospodarczych. — Sytuacja na rynkach zbożowych zagranicą. — W sprawie artykułu „Obliczenie podatku dochodowego przez Spółdzielnie”. — Sprawy bieżące — Przegląd czasopism. — Zmiana osób. — Sprostowanie. — Ogłoszenia: Rejestr spółdzielni. — Walne zgromadzenia. — Bilanse.

Ograniczenia kredytowe.

Obecne przesilenie, wywołane wahaniami kursu złotego, najsilniej musiało się przejawiać z natury rzeczy w dziedzinie kredytowej. Związek, jaki istnieje między kursem pieniądza a bankową polityką kredytową, jest tak dalece bezpośredni i wzajemny, że nawet każde polepszenie lub pogorszenie się sytuacji ogólnej musi przechodzić jak gdyby przez filtr naszej sieci bankowej i naszych stosunków kredytowych. Ujemny bilans handlowy, błędne zarządzenia celne lub skarbowe, fałszywa polityka handlowa itd., wszystko to znajduje ostateczny swój oddźwięk w układzie naszego kredytu, stanowi w dużej mierze o tem, czy kredyt ten opiera się na zdrowych zasadach; wreszcie komplikuje i zaciemnia często właściwą przyczynę przesilenia i tem samem utrudnia sanację. W warunkach obecnych bodaj, że najtrudniej zdobyć się na takie zarządzenie kredytowe, któreby możliwie najlepiej potrafiło oddzielić plewy od ziarna, któreby dotknęło jednostki gospodarczo niezdrowe, a ominęło w swych skutkach krępujących jednostki silne i zdrowe. Dlatego też każde zarządzenie banków państwowych, prywatnych, spółdzielni kredytowych, musi być szczególnie ostrożne i dobrze przemyślane, inaczej bowiem najlepsze chęci mogą wywołać nadmierne i niepotrzebne ofiary. Chwila obecna, podobnie jak wojna, wymaga od społeczeństwa ofiar i wytrwania. Wobec obecnych trudnych warunków jest rzeczą zbyt odważną, mówić i wskazywać na zbawienne korzyści ostatnich ograniczeń kredytowych, a jednak sam fakt, że dzisiaj każdy musi sobie uświadomić, iż zdany

jest tylko na własne siły, że tylko własnymi siłami, wspólnie, razem, potrafimy przeprowadzić uzdrowienie naszych stosunków gospodarczych, że tylko po tym przeglądzie i skupieniu naszych własnych sił możemy liczyć na wydatną współpracę z zagranicą, jest dla nas zbawiennym zrządzeniem losu. Dlatego to niema czasu dzisiaj na biadanie, szukanie winnych, na szerzenie pesymizmu i nieufności, na szerzenie paniki wśród deponentów i na spekulację walutową.

By poprawić kurs złotego, Bank Polski poza interwencją na giełdach krajowych i zagranicznych postanowił ograniczyć kredyty. Restrykcje kredytowe, które w warunkach uregulowanych doprowadzają się do podwyższenia stopy dyskontowej instytucji emisyjnej, w warunkach naszych mają charakter odmienny. Prawda, że Bank Polski podwyższył stopę dyskontową i lombardową, jednak różnica między nią a prywatną stopą procentową jest zbyt wielka, by mogła mieć zasadniczy wpływ na ograniczenie kredytów. Dlatego to w tych warunkach nie pozostaje Bankowi inna droga wyjścia, jak bezpośrednie zmniejszenie kontyngentów kredytowych, przyznawanych miesięcznie poszczególnym grupom gospodarczym (w sprawie kontyngentów patrz artykuł: „Kredyt węgłowy”, nr. 17 „Poradnika Spółdzielni”). Ostatnie ograniczenia kredytowe przewidują w stosunku do banków silne obcięcie kredytów w wysokości 50%. Dzięki interwencji Związku Spółdzielni Zarobkowych i Gospodarczych zdołano uzyskać pod tym względem dla spółdzielni pewne ułatwienia, jednak idą one raczej w kierunku rozłożenia ograniczeń na pewien czas w tym celu, by spółdzielnie mogły przystosować się do zmienionych warunków. Dla-

tego też żadna spółdzielnia nie może liczyć na pomoc kredytową ze strony Banku Polskiego lub central związkowych.

Ograniczenia kredytowe dotknęły nasze spółdzielnie bezpośrednio i pośrednio zależnie od tego, czy korzystają one z redyskontu Banku Polskiego wprost czy też za pośrednictwem naszych central związkowych. W szczególności zaś poza zmniejszeniem redyskonta nastąpiło wycofanie kredytów w rachunkach bieżących w Banku Związku Spółek Zarobkowych, dla „Rolników“ skrócono czasokres weksli nawozowych z 9-ciu na 3 miesiące, wreszcie niektóre Banki państwowe, jak Bank Rolny, Poczta Kasa Oszczędności, cofnęły częściowo swoje kredyty. W ten sposób spółdzielnie straciły poważne źródło kredytowe; obecnie wytworzył się stan taki, że punkt ciężkości, co zresztą zgodne jest z podstawami zdrowej polityki kredytowej, przesuwa się na własne źródła kredytowe spółdzielni, a więc na udziały, fundusze oraz wkłady oszczędnościowe! Wobec powyższego należy nieco się zastanowić nad środkami, umożliwiającymi nie tylko przetrwanie, ale zasadniczą poprawę stosunków kredytowych w naszych spółdzielniach.

Niewątpliwie jedną z przyczyn obecnego kryzysu było nadmierne udzielanie kredytów; spółdzielnie również nie stanowiły pod tym względem wyjątku, dawały kredyt ponad własne siły; powtórnie przy rozdziale kredytów nie stosowały zasad czysto gospodarczych; często uzyskiwał kredyt nie ten, kto go mógł zapłacić, ale ten, kto posiadał większe wpływy osobiste. Z tej drogi musi się rozpocząć odwrót, póki jeszcze czas. Zresztą dowodem tego, że nasze stosunki ogólne kredytowe oparte były często na niezdrowych podstawach, są ostatnie trudności poważnych banków polskich, które nie potrafiły przetrwać chwili obecnej. Gdy więc z jednej strony dla spółdzielni zdobywanie kapitałów jest rzeczą pierwszorzędnej wagi, tak może w wyższym jeszcze stopniu właściwy ich rozdział należy do najbardziej zasadniczych zadań każdej spółdzielni kredytowej. Temu drugiemu zagadnieniu poświęcimy dalsze nasze uwagi.

Naczelną zasadą dla każdej spółdzielni kredytowej było udzielanie kredytów możliwie wielkiej ilości członków, a więc rolnikom, kupcom, rzemieślnikom, przemysłowcom, słowem warstwie średniej. Z tego wynika, że kredyt, udzielany przez spółdzielnie, może się obracać w niewielkich zasadniczo kwotach. Sprzeczne bowiem jest z interesem spółdzielni, służyć całym swoim kredytem tylko kilku klientom, a nie uwzględniać innych żądań kredytowych. Ta zasada jest przede wszystkim ważna ze względów gospodarczych. Ryzyko kredytowe przy rozdrobnieniu kredytu rozkłada się na wielką ilość członków, a kwoty dłużne są małe i niskie. Stąd też straty, jakie mogą powstać z niedotrzymywania warunków przez klientów wobec spółdzielni, mogą sięgać niewielkich sum. Zato w wypadku, w którym przy rozdziale kredytu uwzględnia się tylko kilku klientów, straty mogą być zupełnie inne. I tak nawet w warunkach normalnych zasilanie kredytem uprzywilejowanych osób prowadzi z natury rzeczy do ich osłabienia gospodarczego. Często zdarzały się wypadki, że kredytobiorcy o wysokich kredytach zapominali o swoim warsztacie pracy i ulegali w walce konkurencyjnej. Wówczas jedno, nawet drobne nie-

powodzenie, mogło pociągnąć za sobą nie tylko upadek tego przedsiębiorstwa, ale poważnie narazić i spółdzielnię. Nawet gdyby z kredytu spółdzielni korzystały jednostki bardzo silne, wówczas istnieje obawa, że na szwank narażona jest samodzielność spółdzielni. Bank będzie w tym wypadku dostawcą kredytów i wykonawcą woli tych przedsiębiorstw, a nie będzie mógł postępować wedle własnych wskazań. W chwilach zaś ogólnej niepewności, gdzie zagrożona jest w mniejszym lub większym stopniu podstawa bytu każdego członka, jednostronny rozdział kredytu musi doprowadzić do silnego zachwiania zaufania spółdzielni. Nie na to stworzono nasze spółdzielnie kredytowe, by stały się taniem źródłem kredytowym dla jednostek, zakładano je po to, by uwzględniały gospodarczo uzasadnione żądania kredytowe licznych członków. Dlatego też małe kredyty, rozdzielone między wielką ilość członków, to naczelną hasło dla naszych spółdzielni kredytowych.

Rozdział kredytów winien odbywać się ponadto w imię zdrowych zasad kredytowych. Kredyt udzielany przez nasze spółdzielnie, jest kredytem osobistym, pewność jego zależy więc od klienta, od jego kwalifikacji zawodowych i moralnych, od jego dochodu i stanu majątkowego. Przed wojną Zarządowi i Radzie Nadzorczej znacznie łatwiej było uzyskać dokładne informacje oraz śledzić rozwój gospodarczy swych klientów aniżeli dzisiaj, gdzie zmieniają się raptownie konjunktury ogólne, gdzie młode egzystencje ubiegają się o kredyty, gdzie wreszcie i w spółdzielniach kierownictwo przeszło w ręce nowych kierowników. Stąd wynika też i konieczność stosowania przez spółdzielnie nie tylko daleko idącej ostrożności przy wyborze klientów, ale przede wszystkim i zabezpieczenia pożyczek. Sama nawet ustawa bankowa w przewidywaniu tych wszystkich trudności wyraźnie żąda dla kredytu osobistego pełnego zabezpieczenia. Kredyt w rachunku bieżącym winien zatem również mieć odpowiednie zabezpieczenie. Coprawda tego rodzaju żądania sprawiają pewne trudności, jednakże wobec powyższej wskazanych ograniczeń kredytowych i to ostatnie ograniczenie ma na celu niezatamowanie kredytu w rach. bież., ale z jednej strony uczynienie go dostępnym członkom sprężystym i gospodarczo zdrowym, z drugiej strony możliwie nie narażanie na ewent. straty majątku spółdzielni.

W rachunku bieżącym spółdzielnie kredytowe wykonują poza własnymi przekazami zlecenia swych klientów. W czasach wielkiego braku kapitałów obiegowych stało się niestety utartym zwyczajem, że polecenia klientów banki nie wykonywały natychmiast, tylko opóźniały przekaz często o kilka dni, korzystając w własnym interesie z wpłaconych przez klienta pieniędzy. Pomijając zupełnie to, że postępowanie podobne ze strony banków naraża je na niezadowolenie i ciężkie zarzuty ze strony klienteli, zwrócić należy uwagę i na sądową odpowiedzialność banków. W wypadkach bowiem opóźnienia wykonania wypłat lub inkasa, Zarząd, obracając obcemi pieniędzmi niezgodnie z intencją klienta, może być karany więzieniem. Dlatego to dla spółdzielni sumienność przy wykonywaniu każdego polecenia nawet w czasach największego braku gotówki, jest nakazem najwyższym. Właśnie w takiej chwili su-

mienne regulowanie zleceń klienteli, więcej przy-
sporzystwieniu zaufania u klienteli i w instytucjach
współpracujących, aniżeli zwiększenie kredytów.

O kredycie wekslowym mówiliśmy już w jed-
nym z poprzednich artykułów „Poradnika Spół-
dzielni”. Dzisiaj należy ponownie zwrócić uwagę
na dotrzymywanie terminu płatności. Każda spół-
dzielnia winna dzisiaj pamiętać o punktualnem pla-
ceniu i ściąganiu pieniędzy, płatnych za weksle.
Dlatego nie wolno spółdzielniom przyjmować
weksli takich dłużników, którzy są opieszali w wy-
kupowaniu swych weksli lub dopuścili weksel swój
do protestu. Pozatem wartoby zastanowić się
także nad następującą sprawą. W czasach ostat-
nich daje się zauważyć wędrówka klientów weks-
lowych z jednej spółdzielni do drugiej, tery-
torjalnie czasem bardzo odległych od siebie. Mogą
się przytem zdarzyć wypadki nadużyć wekslo-
wych. Spółdzielnia jedna zdyskontuje weksel kli-
jentowi, który już w innej albo wyczerpał swój
kredyt, albo co gorsze nie wykupił swego weksla,
a uzyskawszy podpis dobry i pewny stara się
o nowy kredyt. Niebezpieczeństwo w takim wy-
padku jest więc groźne, dlatego zalecałoby się na-
wiązanie ściślejszej aniżeli dotychczas współpracy
informacyjnej.

Na zakończenie uwag powyższych należy
zwrócić jeszcze uwagę na przepisy, wynikające
z uchwał i regulaminów obowiązujących, dotyczą-
cych uchwalenia wysokości kredytów. W normal-
nym rozwoju przestrzeganie powyższych przepi-
sów nie nastręczało zbyt trudności. Znając
klientów jak i ich interesy spółdzielnia była w sta-
nie mniej lub bardziej dokładnie oznaczyć granicę
zaufania a tem samem i kredytu dla każdego po-
szczególonego członka. Dzisiaj jednak należy
czemprędzej przeprowadzić rewizję uchwał
i w nich dać w niej kredytów. Należy pamię-
tać, że po odpadnięciu poważnych źródeł kredyto-
wych w Banku Polskim, w Banku Związku i w in-
nych bankach, trzeba przeprowadzić i u siebie
redukcję kredytów. Z całą surowością i bezwzględ-
nością winna Rada Nadzorcza uwzględniać ten stan
rzeczy, szczególnie przy uchwalaniu kredy-
tów dla członków Zarządu. W tym wy-
padku wszelka łagodność i pobłażliwość naraża
spółdzielnie na wielkie szkody. W warunkach
obecnych dla oceny zaufania nie mogą być miarodaj-
ne względy osobiste, przyjaźń i t. d., ale wy-
łącznie względy gospodarcze. Tego domaga się
i względ na majątek spółdzielni, który nie jest wła-
snością osobistą, lecz społeczną. Rady Nadzorcze
winny pamiętać, że drobne uchybienie pod tym
względem może je pociągnąć przed forum szerokiego
ogółu, którego sąd i opinia w takich spra-
wach bywa bardzo surowa i bezwzględna.

Powyższe wskazówki, zresztą zgodne z ostat-
nimi okólnikami, wysyłanymi do spółdzielni, umie-
jętnie zastosowane, mają się przyczynić do wyja-
śnienia i naprawy naszych stosunków kredyto-
wych. Niewątpliwie szeroki ogół odczuje je jako
nowe utrudnienie już tak ciężkich naszych warun-
ków gospodarczych. Jednak zawsze lepiej spoj-
rzeć prawdzie w oczy, nawet wówczas gdy jest
przykra. Uchroni nas to przed złudnymi nadzie-
jami, a da nam realne podstawy, na jakich tylko
budować można nasze życie gospodarcze.

Sanacja kredytu w Polsce jest tem trudniejsza,
że poza zabójczymi wpływami inflacji, pozostał
w spadku niebezpieczny dla normalnego rozwoju
gospodarczego kraju osad społeczny, wzajemna nie-
ufność. Skargi i rozgorycznie ogółu na banki, szcze-
gólnie w związku z spadkiem złotego, odżyły na
nowo; deponenci zaczęli wycofywać swe wkłady,
narażając instytucje bankowe na nieoczekiwane
wstrząsy. I naszym spółdzielniom „run“ na banki
dał się we znaki, choć może nie tak silnie, jak wiel-
kim bankom. Tembardziej więc należy mieć się na
baczności i nie tracić rozwagi; wszakże już ostatni
tydzień wykazał pewne uspokojenia w całym kraju;
zdecydowana postawa naszych spółdzielni może
bardzo dodatnio wpłynąć na szeroki ogół i skiero-
wać zaniepokojone umysły na właściwe tory.

Dr. Aleksander Całkosłński.

Organizacja Państwowego Banku Rolnego.

W Nr. 69 pod poz. 487 Dz. U. R. P. z dnia 13
lipca 1925 r. rozporządzeniem Ministra Reform
Rolnych z dnia 20 czerwca 1925 r. został ogłoszony
nowy statut Państwowego Banku Rolnego.

Państwowy Bank Rolny jest osobą prawną,
używającą własnego zastępstwa prawnego. Służy
mu prawo używania pieczęci z godłem państwo-
wem.

Siedzibą Państwowego Banku Rolnego jest
Warszawa. Działalność Banku rozciąga się na cały
obszar Rzeczypospolitej. Bank może otwierać
i związać oddziały i przedstawicielstwa w kraju
i zagranicą.

Zadaniem Państwowego Banku Rolnego jest
popieranie i prowadzenie parcelacji, osadnictwa, re-
gulacyj i meljoracyj rolnych, popieranie rozwoju
rolnictwa, przemysłu rolnego i gospodarczej odbu-
dowy wsi, jak również organizowanie kredytu rol-
niczego dla drobnych i średnich gospodarstw rol-
nych.

W szczególności działalność Banku polega na:

- 1) udzielaniu długoterminowych pożyczek
amortyzacyjnych w listach zastawnych na kupno
gruntu, regulacje, meljoracje i inwestycje rolne;
- 2) prowadzeniu parcelacji i nabywaniu w tym
celu nieruchomości ziemskich oraz podejmowaniu
czynności, ułatwiających osadnikom pobudowanie
się i zagospodarowanie;
- 3) popieraniu organizacji osadniczych, koma-
sacyjnych, meljoracyjnych i innych, służących ce-
lom gospodarstwa wiejskiego drobnego i średniego;
- 4) popieraniu oraz zasilaniu kredytem na cele
związane z zadaniami Banku, stowarzyszeń spół-
dzielczych i ich związków, tudzież związków sa-
morządowych i gminnych kas wiejskich pożyczko-
wo-oszczędnościowych;
- 5) udzielaniu pożyczek w gotówce oraz wogóle
kredytu bankowego, jak również dokonywaniu
wszelkich operacyj bankowych i innych czynności
dla spełnienia swych zadań;
- 6) administrowaniu funduszami, przeznaczo-
nemi do dyspozycji organów Rządu na te cele, któ-
rym służy Bank, jako też funduszami likwidowa-
nych instytucyj osadniczych i finansowych, które
przed wojną udzielały kredytu rolniczego.

Fundusze własne Państwowego Banku Rol-
nego składają się z:

- a) kapitału zakładowego w wysokości 25 mi-

ljonów złotych, będących bezprocentową niewycofaną dotacją ze Skarbu Państwa; kapitał ten może być podniesiony na mocy uchwały Rady Ministrów;

b) ogólnego funduszu rezerwowego oraz rezerw specjalnych, powstałych z zysków Banku;

c) innych funduszy, tworzonych przez Bank w związku z wykonywaniem zadań.

Państwowy Bank Rolny ma prawo nabywać nieruchomości na prowadzenie parcelacji i osadnictwa oraz na pomieszczenia własne i personelu pracowniczego. Również może nabywać nieruchomości w celu uchronienia się przed stratami z powodu udzielonych pożyczek hipotecznych.

Bank przesyła wszelkie zawiadomienia i wezwania za pośrednictwem urzędów administracyjnych lub pocztą. Za dowód doręczenia służy potwierdzenie właściwych urzędów lub kwit zwrotny poczty.

Państwowy Bank Rolny ma prawo wypuszczać listy zastawne na podstawie udzielonych długoterminowych pożyczek amortyzacyjnych. Listy zastawne będą wystawione w złotych w walucie złotej lub w obcych walutach. Maksymalna wartość emisji listów zastawnych nie może przekraczać 30-krotnej sumy kapitału zakładowego Banku łącznie z ogólnym funduszem rezerwowym.

Lecz w obiegu nie może być więcej listów zastawnych niż wynosi suma wydanych, a nie umorzonych pożyczek amortyzacyjnych.

Spłatę listów zastawnych jak i procentów od nich w przepisany terminie zabezpieczają:

1) raty płacone z tytułu długoterminowych pożyczek amortyzacyjnych;

2) fundusz rezerwy listów zastawnych;

3) ogólny fundusz rezerwy Banku oraz cały jego majątek ruchomy i nieruchomy;

4) odpowiedzialność Skarbu Państwa w granicach przyjętych za listy zastawne gwarancji.

Paragraf 13 statutu Banku orzeka, z jakich środków będzie się tworzyć fundusz rezerwy listów zastawnych. Na fundusz ten między innymi przechodzi wpisowe w wysokości $\frac{1}{4}\%$ każdorazowej zaciągniętej pożyczki hipotecznej.

Każdy list zastawny zawierać będzie:

1) oznaczenie kapitału, na który opiewa;

2) okres umorzenia kapitału, stopę procentową i terminy opłaty kuponów;

3) zobowiązania Banku do opłacania procentów i kapitału oraz rodzaj waluty;

4) powołanie się na gwarancje Skarbu Państwa;

5) podpisy (facsimile) Dyrekcji i pieczęć Banku, tudzież podpisy Prezesa Rady, względnie jej Wiceprezesa oraz Komisarza Ministra Skarbu;

6) na odwrotnej stronie postanowienia statutu, dotyczące listów zastawnych.

Do listu dołączony będzie arkusz z półrocznymi kuponami i talony na dalsze kupony.

Listy zastawne Banku będą na okaziciela. Każdy posiadacz będzie ich właścicielem.

Co pół roku będzie następować wycofywanie z obiegu listów zastawnych drogą losowania albo przez wykup ich na giełdzie lub z wolnej ręki. Za wylosowane listy płać się będzie podług ich imiennej wartości.

Z należności za wylosowane listy zastawne potrąca się wartość brakujących kuponów, których termin płatności nie nadszedł.

Listy wylosowane lub wykupione albo też otrzymane przez Bank od dłużników na spłatę pożyczek ulegają unieważnieniu, a następnie zniszczeniu.

Kupony od listów zastawnych i wylosowane listy opłacone będą w kasach Państwowego Banku Rolnego oraz w kasach tych instytucji, które za pomocą publicznych obwieszczeń wskaże Dyrekcja Banku.

Niepodniesione należności za kupony w ciągu 5 lat, jak również niepodniesione należności za wylosowane listy w ciągu lat 30 od dnia płatności ulegają przedawnieniu.

Listy zastawne Banku mają charakter papierów pupilarnych. Będą mogły być przyjmowane jako kaucje i wadja przez Skarb Państwa po kursie, oznaczonym przez Ministra Skarbu.

Pożyczki w listach zastawnych mają być w zasadzie zabezpieczone hipotecznie na pierwszym miejscu. Wysokość ich nie powinna przekraczać dwóch trzecich szacunku nieruchomości. Przy pożyczkach na meliorację w szacunku nieruchomości można uwzględnić wzrost wartości na skutek zamierzonych nakładów melioracyjnych.

Kredyt ze strony Banku może być odmówiony bez podania powodów.

Budowle, na hipotekach których została zabezpieczona pożyczka, winny być ubezpieczone od ognia w instytucji, wskazanej przez Ministra Skarbu z zastrzeżeniem, że wynagrodzenie asekuracyjne wypłacane będzie właścicielowi wyłącznie za zgodą Banku.

W księgach hipotecznych wpisy zabezpieczające pożyczki w listach zastawnych, winny być uzupełnione zastrzeżeniem, że wpisy te zabezpieczają wyłącznie listy. Wpisy hipoteczne mogą być wykreślone za zgodą Banku na jednostronne żądanie osób zainteresowanych.

Poza procentami, obejmowanymi przez raty amortyzacyjne, dłużnicy uiszcząć będą dodatek na administrację względnie inne dodatkowe opłaty.

Od należności nieuiszczonych w ciągu 15 dni od terminu płatności pobierane będą odsetki zwłoki. W razie niezapłacenia raty amortyzacyjnej w ciągu 30 dni po terminie płatności, Bank będzie mógł przystąpić do ścigania należności w sposób przewidziany dla egzekucji bezspornych należności skarbowych.

Dłużnik może spłacać pożyczkę przed terminem. Również Bank może zażądać zwrotu pożyczki lub jej części przed terminem płatności w następujących wypadkach:

a) jeżeli pożyczka nie została użyta na cel, wskazany przy jej udzieleniu;

b) jeżeli w posiadłości zajdą takie zmiany, że nie będzie zapewniała wymaganego w statucie zabezpieczenia pożyczki;

c) jeżeli wszczęta została egzekucja nieruchomości, na której zabezpieczono pożyczkę;

d) jeżeli nie są uiszczone składki ogniowe (premie asekuracyjne) od budynków, które zabezpieczają pożyczkę;

e) jeżeli nie zostały spełnione przez dłużnika inne warunki, zastrzeżone pod tym rygorem przy udzielaniu pożyczek.

Mając na celu popieranie drobnego i średniego gospodarstwa wiejskiego Państwowy Bank Rolny poza kredytem, udzielanym bezpośrednio, zasila środki obrotowe rolniczych spółdzielni kredytowych i ich organizacyj centralnych oraz w byłym

zaborze rosyjskim gminnych kas wiejskich. Współdziała przy zakładaniu kas gminnych pożyczkowo-oszczędnościowych. Może również posługiwać się współdziałaniem wspomnianych instytucji rolniczych dla spełnienia swych zadań.

Poza czynnościami wyżej wskazanymi Bank Rolny może dokonywać wszelkich operacji bankowych, a mianowicie:

1) udzielać pożyczek w gotówce na podstawie zobowiązań dłużnych (rewersów) lub weksli (sola);
2) dyskontować weksle i inne zobowiązania, płatne najpóźniej w ciągu 9 miesięcy;

3) redyskontować weksle;

4) udzielać pożyczek terminowych oraz kredytów w rachunku bieżącym (on'call) pod zastaw papierów o stałym oprocentowaniu (obligacje, listy zastawne, pożyczki państwowe i t. p.¹⁾, złota, srebra i kosztowności, towarów i produktów rolnych, oraz zastępujących je dokumentów, tudzież weksli gwarancyjnych (kaucyjnych);

5) przyjmować wkłady terminowe lub za wypowiedzeniem oraz wkłady na rachunki bieżące i przekazowe;

6) przyjmować na przechowanie (depozyty) za określoną zgóry opłatą wszelkiego rodzaju papiery wartościowe, dokumenty i kosztowności;

7) inkaso weksli, kuponów i innych dokumentów terminowych;

8) dokonywać wypłat, wydawać czeki, przekazy i akredytywy na rachunek osób trzecich w kraju i zagranicą;

9) kupno i sprzedaż na własny rachunek papierów państwowych i innych papierów pupilarnych²⁾ oraz walut zagranicznych w monecie, banknotach i dewizach;

10) kupno i sprzedaż na rachunek osób trzecich wszelkich walut i papierów wartościowych.

Dyskontowane przez Bank weksle winny być zaopatrzone conajmniej dwoma podpisami. Bank nie jest obowiązany podawać powodów nieprzyjęcia weksla.

Papiery wartościowe zastawia się w Banku przy odpowiedniej deklaracji właściciela o poddaniu się warunkom przez Bank ustanowionym.

Ruchomości zastawia się przez ich złożenie w naturze na składzie Banku lub też przez złożenie dokumentów, zabezpieczających prawo Banku do przedmiotu zastawu.

Ważnym jest paragraf 40 statutu, który głosi, że papiery zastawione w Banku nie podlegają arestowi ani sekwestrowi zarówno za należności prywatne, jak skarbowe, oraz że nie mogą być zaliczone do masy upadłości dłużnika, dopóki nie będzie spłacona cała należność Banku.

W razie obniżenia się wartości giełdowej papierów zastawionych o $\frac{1}{4}$, Bank żądać będzie dodatkowego zabezpieczenia lub spłaty części długu. Niezastosowanie się do tego żądania uprawnia Bank do sprzedaży zastawu w całości lub w części na giełdzie i pokrycia pożyczki. Do tegoż uprawniony jest również Bank w razie niespłacenia w terminie zaciągniętego kredytu. Jeżeli po pokryciu kredytu oraz całkowitem zaspokojeniu należności Banku okaże się nadwyżka ze sprzedanych papierów, to nadwyżkę tę Bank przechowuje jako depozyt (nie wkład).

¹⁾ Nie akcje.

²⁾ Obligacyj, listów zastawnych i t. p., nie akcyj.

Zastawy mogą być za zgodą dłużnika zastawione przez Bank w innych instytucjach kredytowych, przyczem suma i termin kredytu, otrzymanego na tej podstawie przez Bank, nie może przewyższać sumy i terminu pożyczek przez Bank udzielonych.

Weksle gwarancyjne, będące zabezpieczeniem pożyczek terminowych lub otwartego kredytu (on'call) powinny:

a) albo być zaopatrzone dwoma podpisami;

b) albo posiadać dodatkowe zabezpieczenie hipoteczne w formie kaucji hipotecznej.

Zabezpieczenie hipoteczne — jak i przy pożyczkach amortyzacyjnych — nie powinno przekraczać dwóch trzecich wartości majątku, na hipotecze którego zabezpieczono kredyt w Banku. Również budowle, zabezpieczające kredyt, winny być asekurowane od ognia w instytucji wskazanej przez Ministerstwo Skarbu.

Na rewery Bank udziela pożyczek:

1) spółdzielniom kredytowym i wiejskim gminnym kasom pożyczkowo-oszczędnościowym;

2) poszczególnym rolnikom lub ich grupom za zabezpieczeniem hipotecznym albo za solidarną odpowiedzialnością poręczycieli;

3) spółkom wodnym na przeprowadzenie melioracji rolnych;

4) związkom samorządowym na cele drobnego i średniego gospodarstwa wiejskiego.

Na przyjmowane wkłady Bank wydaje dowody imienne.

Rokiem administracyjnym* jest rok kalendarzowy.

Budżet dochodów i wydatków, zamknięcia rachunkowe, bilanse oraz rachunki strat i zysków po uchwaleniu ich przez Radę Nadzorczą Banku, podlegają zatwierdzeniu Ministra Reform Rolnych w porozumieniu z odpowiednimi ministrami.

Władze Banku stanowią:

1) Rada Nadzorcza oraz jej Komitet Prezydjalny i

2) Dyrekcja.

Organami pomocniczymi są:

1) Komisja Rewizyjna i

2) Komitet Dyskontowy.

Zwierzchni nadzór nad działalnością państwowego Banku Rolnego należy do Ministra Reform Rolnych, prawo kontroli finansowej — do Ministra Skarbu.

W skład Rady Nadzorczej wchodzi:

a) Prezes, powołany przez Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Reform Rolnych i Wiceprezes, powołany przez Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrami Reform Rolnych oraz Rolnictwa i Dóbr Państwowych;

b) ośmiu członków, powołanych przez Ministra Skarbu, w tej liczbie trzech w porozumieniu z Ministrem Reform Rolnych i trzech w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Prezes, Wiceprezes i członkowie Rady mianowani są na trzy lata.

Zwyczajne posiedzenia Rady Nadzorczej odbywają się conajmniej raz na dwa miesiące.

Paragrafy 56—69 statutu określają sposób zwolywania zebrań Rady i zapadania uchwał na jej posiedzeniach, skład Komitetu Prezydjalnego, zakres kompetencji Rady Nadzorczej i jej prezesa, Dyrekcji, Komitetu Dyskontowego i Komisji Rewizyjnej.

Ostatni paragraf statutu ustanawia funkcję Komisarza Banku, powoływanego w celu wykonywania rządowej kontroli finansowej przez Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrami Reform Rolnych oraz Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

I. Boguszewski.

„Rolniki“ a ograniczenia kredytowe.

Ograniczenia kredytowe dotknęły i spółdzielnie rolniczo-handlowe. Podobnie jak w spółdzielniach kredytowych, sytuacja jest ciężka, a zaostrza ją jeszcze fakt wysuwania przez klientów „Rolników“ nowych żądań kredytowych na bieżące zakupy. Wobec tego istnieją dla „Rolników“ dwa zadania: 1) ściąganie dawnych kredytów, 2) udzielanie nowych na zakup węgla, pasz i nawozów na podstawie weksli, nadających się do dalszego zdykontowania.

Ogólne wskazówki, jakie przytoczyliśmy w poprzednim artykule, szczególnie zaś o rachunku bieżącym, odnoszą się w całej pełni i do spółdzielni rolniczo-handlowych. Dodatkowo trzeba zwrócić jeszcze uwagę na następujące momenty.

„Rolniki“ operują przeważnie kredytem wekslowym; sprzedają klientom towar za weksel (weksel klientowski). Przy wekslach klientowskich odpowiada wprawdzie w pierwszym rzędzie akceptant. Jednak i tu należy w obecnych warunkach stosować daleko idącą ostrożność, a mianowicie trzeba przede wszystkim zbadać, jak dany klient reguluje swe długi wekslowe. Weksel klienta opieszałego i niedbałego nie nadaje się dzisiaj pod żadnym warunkiem do przyjęcia. Niemniej zalecałoby się zasięgnąć dokładnych informacyj, czy dany klient nie operuje kredytem wekslowym ponad własne siły finansowe. W związku z tem klient, który nie posiada własnych nieruchomości, postarać się winien o dodatkowe żyro lub solidną gwarancję dla swego weksla. Pownowić ulec powinna rewizji przez Radę Nadzorczą wysokość uchwalonych kredytów dla poszczególnych członków jak i wysokość obliża z tytułu żyra spółdzielni, dawanego na wekslach klientowskich. Udzielanie grzecznościowych poręczeń lub przyjmowanie gwarancji za weksle, nie pochodzące z transakcji z „Rolnikiem“, winno być zupełnie wykluczone.

Przy przyjmowaniu weksli od klientów za sprzedany towar spółdzielnia winna klienta uprzedzić, na jakie on może liczyć prolongaty. Zasadniczo uwzględniać można tylko prolongaty, przewidziane w kontrakcie lub w ofertach. Prolongaty nadzwyczajne nie mogą obecnie wchodzić w rachubę i dlatego weksle bez prolongat kontraktowych pójdą w razie niewykupienia do protestu. Dla przyspieszenia egzekucji instytucje gospodarcze przedsięwzięły już odpowiednie kroki w sądach handlowych, niemniej postanowiły przy każdym proteście zawiadamiać niezwłocznie wszystkich na wekslu podpisanych (t. j. żyrantów i akceptanta).

Spółdzielnie rolniczo-handlowe posługują się niekiedy przy zakupach własnymi akceptami. Zasadniczo tego rodzaju operacje są niebezpieczne dla spółdzielni. „Rolnik“ raczej winien przestrzegać zasadę, że towary kupuje się za weksle swych klientów. Niebezpieczeństwo własnego akceptu

tkwi w bezpośredniej odpowiedzialności jak i w trudnej kontroli. Na akceptie własnym spółdzielnia staje się akceptantem i mimo żyra i indosów ona odpowiada w pierwszym rzędzie. W wyjątkowych tylko wypadkach wystawienie własnego akceptu jest dopuszczalne, a mianowicie wówczas, gdy bank udzielając kredytu „Rolnikowi“, domaga się gwarancji w formie własnego akceptu. Tylko zatem bankowi, nigdy zaś firmie handlowej lub przedsiębiorstwu przemysłowemu, „Rolnik“ może wystawiać własne akcepty. Dlatego też Rada Nadzorcza winna niezwłocznie zbadać, ile akceptów jest wystawionych i czy nie znajdują się w posiadaniu firm handlowych. Kontrola akceptów własnych jest tem bardziej potrzebna, że może się zdarzyć wypadek niezakontowania przez Zarząd akceptu. Pozatem wystawienie własnych akceptów przez Zarząd prowadzi łatwo do nadużyć. Z tych więc powodów spółdzielnia rolniczo-handlowa winna zasadniczo wykluczyć własny akcept, starać się pracować weksłami swych klientów.

A. C.

Ustawa o państwowym podatku przemysłowym.

II.

Świadectwa przemysłowe muszą być wykupywane przez przedsiębiorstwa handlowe i przemysłowe i inne na zysk obliczone oraz zajęcia przemysłowe dla każdego przez nie prowadzonego oddzielnego zakładu handlowego wzgl. przemysłowego. Za oddzielny zakład handlowy ustawa uważa każde osobne, stałe lub ruchome, zamknięte lub otwarte pomieszczenia, albo część pomieszczenia, wzgl. kilka pomieszczeń bezpośrednio ze sobą połączonych, w których dokonywa się operacje handlowe, stanowiące odrębne przedsiębiorstwa, np. hotel i restauracja, albo skład kolonialny i zakład restauracyjny, chociażby oba wymienione przedsiębiorstwa mieściły się w lokalach ze sobą połączonych.

Za oddzielny zakład przemysłowy uważa ustawa jedno wzgl. kilka pomieszczeń, bądź położonych w obrębie jednego obejścia, bądź stanowiących jeden zespół gospodarczy i służący do jednego lub do kilku rodzajów produkcji, jeśli stanowią one kolejno po sobie następujące obróbki względnie przeróbki tych samych materiałów albo wytworów, lub znajdują się w związku uzasadnionym potrzebami głównej produkcji. W wypadkach wątpliwych co do tego, czy dany zakład tworzy jedno czy dwa przedsiębiorstwa, decyduje Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu na prośbę płatnika, składaną za pośrednictwem właściwych Izb Skarbowych.

Za oddzielne przedsiębiorstwo górnicze uważa się komplet szybów, sztolni, wież wiertniczych i t. p. urządzeń, należących do jednego przedsiębiorstwa, znajdujących się na tym samym terenie i służących do wydobywania tego samego produktu.

Jeżeli przedsiębiorstwo przemysłowe oprócz zakładu przemysłowego prowadzi także zakład handlowy celem sprzedaży w nim wyrobów własnej produkcji, wówczas tego rodzaju zakłady han-

dłowe uważa się za oddzielne. Przepis ten nie dotyczy jednakże zakładów, hurtowej sprzedaży wyrobów własnej produkcji, utrzymywanych przez to samo przedsiębiorstwo, w tej samej miejscowości, lub w innej, o ile jest to jeden tylko hurtowy skład sprzedaży poza siedzibą zakładu przemysłowego.

W wypadkach, gdy przedsiębiorstwo przemysłowe posiada w miejscowościach poza jego siedzibą kilka zakładów hurtowej sprzedaży wyrobów własnej produkcji, wówczas wszystkie te zakłady winny być uważane za oddzielne zakłady handlowe.

Natomiast nie stanowi oddzielnego przedsiębiorstwa handlowego detaliczna i drobna sprzedaż produktów własnego wyrobu, dokonywana w tym samym lokalu, gdzie się mieści zakład przemysłowy. W razie jednak sprzedaży, oprócz własnych wyrobów, także i innych towarów, wówczas na sprzedaż towarów nie pochodzących z własnej produkcji, winno być wykupione osobne świadectwo przemysłowe. Również wymagane jest osobne świadectwo przemysłowe w wypadkach sprzedaży w danym lokalu własnych wyrobów, jednak wyprodukowanych poza obrębem własnego przedsiębiorstwa przemysłowego, np. jeżeli właściciel pracowni krawieckiej sprzedaje w lokalu swej pracowni gotowe ubrania, wykonane na jego zamówienie przez t. zw. „chałupników“, wówczas na sprzedaż gotowego ubrania, wykonanego przez chałupników, należy wykupić oddzielne świadectwo przemysłowe.

Za oddzielne przedsiębiorstwo ustawa uważa: każdy wyrąb lasu, dokonywany na kilku parcelach leśnych; każdy oddzielny statek w przedsiębiorstwach żeglugi; każde przedsiębiorstwo kolejowe działające na mocy osobnej koncesji; każdą poszczególną umowę o dokonanie robót lub dostaw oraz o dzierżawę od Państwa lub Związku Komunalnego, prawa poboru specjalnych opłat (targowe, mostowe, rogatkowe).

Nie uważa się jednak za oddzielne przedsiębiorstwa: 1) wykonania umów przez przedsiębiorstwa przemysłowe o dostawę wyrobów ich własnej produkcji; 2) przewozu ładunków; 3) dostawy towarów, stanowiących przedmiot danego przedsiębiorstwa handlowego, o ile cena świadectwa, nabytego na prowadzenie handlu, odpowiada cenie świadectwa, które należałoby wykupić na samodzielną dostawę; 4) prowadzenia robót wchodzących w zakres przedsiębiorstw budowlanych i biur technicznych; 5) wszystkich czynności zarobkowych, dokonywanych przez wolne zawody poza siedzibą swego biura.

W handlu domokreśnym za oddzielne przedsiębiorstwo ustawa uważa: 1) sprzedaż towarów ze skrzyni, kufra, walizy itp. opakowania, przenoszonego z miejsca na miejsce przez samego właściciela, oraz 2) sprzedaż towarów z wozu itp. pomieszczenia, przewożonego z miejsca na miejsce przy pomocy siły zwierzęcej.

Natomiast za handel domokreśny nie uważa ustawa sprzedaży towarów ze straganu, ławy, wieszadeł, stołów itp., dokonywanej stale lub perjodycznie w pewnych określonych dniach, w tem samym miejscu, lub na tym samym placu.

W handlu jarmarcznym za oddzielne przedsiębiorstwo, wymagające wykupienia świadectwa przemysłowego, uważa się sprzedaż na jarmarkach,

trwających dłużej niż trzy dni, towarów należących do przedsiębiorstw, które nie przedstawia dowodu posiadania świadectwa przemysłowego. W rozumieniu ustawy, przepisy art. 20 dotyczą np. targów lwowskich, poznańskich itp.

Na oddzielne składy, należące do przedsiębiorstwa, a służące wyłącznie do przechowywania, suszenia, czyszczenia, gatunkowania, przechowania, przeładowania lub pakowania towarów, zapasowych maszyn, narzędzi, paliwa, surowców i materiałów, niezbędnych do produkcji, jako też wyrobów, wytwarzanych przez przedsiębiorstwa przemysłowe, oraz zapasów żywności i odzieży, służących do zaopatrywania własnych robotników (śpichlerze, magazyny, w których się nie odbywa handel), nie potrzeba wykupywać oddzielnych świadectw przemysłowych, lecz tylko osobne karty rejestracyjne. Również osobną kartę rejestracyjną muszą wykupić składy hurtowej sprzedaży wyrobów własnej produkcji, nie stanowiące oddzielnego zakładu przemysłowego.

Ceny świadectw przemysłowych zależą od kategorii, do której przedsiębiorstwo zostało zaliczone, jak również od klasy miejscowości, zaś karty rejestracyjne wykupuje się za cenę 10 zł. za każdą kartę. Jeżeli w jednym zakładzie handlowym jest prowadzony jednocześnie handel hurtowy i detaliczny, lub gdy w jednym zakładzie przemysłowym są wykonywane różne, związane ze sobą gałęzie fabrykacji, winne one wykupywać świadectwo przemysłowe według najwyższej kategorii, dotyczącej danego rodzaju handlu lub przemysłu, przy czem, jeżeli dla każdej gałęzi fabrykacji należałoby wykupić świadectwo przemysłowe według ilości zatrudnionych robotników, a cena świadectwa byłaby niższą od tej, jakaby przypadła według ogólnej ilości robotników, wówczas świadectwo należy opłacić według ogólnej ilości robotników, bez względu na rodzaj fabrykacji. Jeżeli przedsiębiorstwo jest prowadzone w kilku miejscowościach, zaliczonych do różnych klas miejscowości, wówczas świadectwo przemysłowe należy opłacić według ceny, odpowiadającej miejscowości zaliczonej do klasy wyższej. Np. jeżeli zakup produktów rolnych odbywa się w dwóch sąsiednich powiatach, w których jeden jest zaliczony do trzeciej, a drugi do czwartej klasy miejscowości, wówczas świadectwo winno być wykupione według ceny odpowiadającej trzeciej klasie miejscowości. Ministrowi Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu przysługuje prawo przeniesienia poszczególnej miejscowości z niższej klasy do wyższej i odwrotnie, w zależności od rozwoju przemysłu i handlu, na wnioski władz lub płatników, złożone w Ministerstwie Skarbu najpóźniej do dnia 1 sierpnia każdego roku.

Świadectwa przemysłowe i karty rejestracyjne nabywa się w okręgu właściwej władzy podatkowej pierwszej instancji (Urzedu Skarbowe), wydaje zaś świadectwa przemysłowe i karty rejestracyjne Kasa Skarbowa.

Nabywać świadectwa i karty należy w miesiącach: listopadzie i grudniu każdego roku na rok następny, przy czem cenę świadectw uiszcza się w pełnej kwocie za cały rok z góry. Jeżeli przedsiębiorstwo powstało przed 1 lipca, należność należy uiszczyć za cały rok, jeśli

zaś powstało po 1 lipca — za pół roku. To samo dotyczy karty rejestracyjnej oraz przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych, wykonywanych sezonowo w miejscowościach klimatycznych i leczniczych.

Jeżeli w roku podatkowym w przedsiębiorstwie zajdą zmiany, powodujące zaliczenie go do wyższej kategorii lub do wyższej klasy miejscowości, musi nastąpić dopłata. O każdej zmianie, dotyczącej osoby przedsiębiorcy lub miejsca wykonywania, należy zawiadomić Urząd Skarbowy w ciągu miesiąca, celem uzyskania odpowiedniej adnotacji na świadectwie. Świadectwa przemysłowe i karty rejestracyjne nie mogą być nikomu odstępowane i muszą być umieszczone stale na widocznych miejscach. W razie zagubienia świadectwa, należy wnieść wniosek o wystawienie duplikatu.

W celu otrzymania świadectwa przemysłowego należy złożyć pisemną deklarację według przepisanej wzoru, oddzielnie dla każdego zakładu; w deklaracji należy podać imię i nazwisko, wzgl. firmę przedsiębiorstwa, rodzaj zakładu, miejsce wykonywania przedsiębiorstwa, cenę świadectwa i podpis składającego deklarację.

Po upływie terminu wyznaczonego na nabywanie świadectw przemysłowych, władzom podatkowym pierwszej instancji przysługuje prawo dokonywania lustracji, mających na celu zbadanie, czy świadectwa przemysłowe zostały wykupione w wysokości odpowiadającej rodzajowi i rozmiarowi danego przedsiębiorstwa. W czasie lustracji władze podatkowe mają prawo badania sposobów obliczania podatku przemysłowego i w tym celu wykonywujący lustrację urzędnicy posiadają prawo wstępu do zakładów handlowych i przemysłowych, badania szczegółowo prowadzonych w przedsiębiorstwach ksiąg handlowych i wszelkich dokumentów, dotyczących obrotu. Urzędy państwowe i samorządowe, instytucje publiczne oraz zrzeszenia, korzystające z gwarancji, kredytów lub subwencji państwowych, są obowiązane przysyłać właściwym Izdom Skarbowym wiadomości o zawarciu umów, o dokonywaniu robót i dostaw oraz umów o wydzierżawieniu prawa poboru specjalnych opłat. Wszelkie urzędy państwowe, w szczególności pocztowe, celne oraz instytucje kredytowe (banki), przedsiębiorstwa komunikacyjne (koleje), przewozowe, ubezpieczeniowe, spedycyjne, domy składowe oraz wszelkie przedsiębiorstwa handlowe i przemysłowe i osoby wykonujące zajęcia przemysłowe, obowiązane są udzielać bezpłatnie władzom skarbowym na ich żądanie wszelkich wiadomości, dotyczących obrotów towarowych, dokonanych przez poszczególne osoby lub instytucje. Oprócz tego wszystkie wyżej wymienione instytucje, przedsiębiorstwa i osoby, są obowiązane zezwalać delegowanym przez władze skarbowe urzędnikom na przeglądanie ksiąg, dokumentów, zawierających wiadomości, dotyczące obrotów, osób i firm, z którymi dana instytucja pozostaje w stosunkach. Władze podatkowe obowiązane są uzyskać informacje zużytkować z całkowitem zachowaniem tajemnicy handlowej.

Urzędnicy, zgłaszający się w celu wykonania lustracji, winni się wylegitymować z posiadania służbowych legitymacji, wydanych przez Urząd

Skarbowy, lub przez dyrektora Izby Skarbowej, wzgl. przez Ministerstwo Skarbu. Lustracja może być przeprowadzona w godzinach biurowych w obecności właściciela przedsiębiorstwa wzgl. jego zastępcy, a w razie ich nieobecności, wobec powołanych świadków.

Po upływie każdego roku kalendarzowego w terminie do 15 lutego roku następnego, należy złożyć władzom podatkowym pisemne zeznanie o obrocie według ustanowionego wzoru odrębnie:

1) dla każdego oddzielnego zakładu względnie przedsiębiorstwa handlowego, zaliczonego do kategorii I i II przedsiębiorstw handlowych;

2) dla każdego oddzielnego zakładu względnie przedsiębiorstwa przemysłowego pierwszych V-ciu kategorii przedsiębiorstw przemysłowych;

3) dla każdego zajęcia przemysłowego I, II a i II b kategorii zajęć przemysłowych;

4) dla każdego samodzielnego wolnego zajęcia zawodowego.

Z powyższego wynika: a) że przedsiębiorstwa handlowe III, IV i V kategorii, oraz b) przemysłowe VI, VII i VIII kategorii, c) wszelkie inne wyżej niewymienione kategorie, nie są obowiązane do składania zeznań; muszą je jednakże składać, gdy chcą korzystać z uprawnień, upoważniających płatnika do opłacania podatku od obrotu nie na podstawie oszacowania komisji, lecz na podstawie obrotu, wykazanego w złożonym zeznaniu, sporządzonym na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg. W wypadku złożenia zeznania Komisja Szacunkowa nie może ustalić obrotu odmiennie od złożonego zeznania, o ile księgi nie zostały uznane przez Komisję za nieprawidłowe lub za nierzetelne.

W zeznaniu o obrocie winny być podane: 1) imię i nazwisko przedsiębiorcy wzgl. brzmienie firmy; 2) dokładny adres; 3) rodzaj zakładu lub zajęcia; 4) miejsce wykonywania przedsiębiorstwa lub zajęcia; 5) ilość i bliższe oznaczenie oddzielnych składów; 6) ogólna suma obrotu (o tem, co należy uważać za obrót, pisaliśmy w części pierwszej naszego artykułu), osiągniętego w ciągu ubiegłego roku; jedynie przedsiębiorstwa handlowe I i II kategorii, przedsiębiorstwa przemysłowe pierwszych V-ciu kategorii, oraz spółki akcyjne, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i wszelkie inne przedsiębiorstwa, które na zasadzie swych statutów lub specjalnych przepisów są obowiązane do publicznego ogłaszania sprawozdań (wszystkie spółdzielnie), obowiązane są w zeznaniach podawać odrębnie sumy obrotu, osiągniętego w każdym poszczególnym miesiącu kalendarzowym ubiegłego roku, przyczem przedsiębiorstwa, które prowadzą towary podlegające różnym stawkom podatkowym, winny w zeznaniu wykazać oddzielnie obrót towarami niekorzystającymi z ulg, oddzielnie towarami pierwszej potrzeby, sprzedawanymi hurtownie i oddzielnie sprzedawanymi detalicznie; 7) oświadczenie, czy prowadzone są księgi handlowe i czy płatnik gotów jest przedstawić je władzy skarbowej; 8) zapewnienie, że wszystkie przytoczone w zeznaniu dane są prawdziwe; 9) własnoręczny podpis osoby składającej zeznanie.

Przedsiębiorstwa przemysłowe wzgl. handlowe, przekazujące częściowo lub w całości swe wy-

twory lub towary do innych zakładów przemysłowych wzgl. handlowych, utrzymywanych we własnym zarządzie i na własny rachunek, obowiązane są w zeznaniu wykazać tylko sumę obrotu bezpośrednio osiągniętego, z jednoczesnym podaniem, do jakich zakładów i w jakich ilościach przekazano resztę wytworzonych towarów.

Zeznania o obrocie winny być składane właściwym władzom podatkowym pierwszej instancji (Urzędy Skarbowe), z wyjątkiem spółek akcyjnych, które zeznania składają tej Izbie Skarbowej, w której okręgu znajduje się siedziba Zarządu spółki wzgl. przedsiębiorstwa. Wszelkiego rodzaju spółki i spółdzielnie, obowiązane do publicznego składania sprawozdań, zeznania o obrotach winny składać oddzielnie dla wszystkich należących do nich zakładów.

Przedsiębiorstwa handlowe I i II kategorii, przemysłowe pierwszych V-ciu kategorii oraz wszelkiego rodzaju spółki i spółdzielnie obowiązane do publicznego ogłaszania sprawozdań, obowiązane są po upływie każdego miesiąca kalendarzowego, najpóźniej do dnia 15 następnego miesiąca, wpłacić do Kasy Skarbowej zaliczkę na podatek przemysłowy (obrotowy) w wysokości podatku, przypadającego od obrotu, osiągniętego w ubiegłym miesiącu. Wszyscy inni płatnicy, w ustępie poprzednim nie wymienieni, obowiązani są najpóźniej do dnia 15-go miesiąca po upływie każdego kwartału kalendarzowego, wpłacić do Kasy Skarbowej zaliczkę na podatek w wysokości co najmniej $\frac{1}{6}$ części kwoty podatku wymierzonego za ubiegły rok kalendarzowy. Zaliczka na pierwszy kwartał każdego roku jest płatna w terminie do dnia 15 maja. Płatnicy obowiązani zasadniczo do kwartalnego uiszczania zaliczek na podatek obrotowy, mogą je wpłacać również w terminach miesięcznych w wysokości $\frac{1}{12}$ części podatku obrotowego, wymierzonego za ub. rok kalendarzowy. Na rok podatkowy 1926 zaliczka winna odpowiadać $\frac{2}{6}$ wzgl. $\frac{2}{12}$ kwoty podatku, wymierzonego za drugie półrocze 1925 r. Dowody wpłat należy w oryginałach lub odpisach dołączyć do zeznania rocznego. Przedsiębiorstwa nowopowstałe są obowiązane do wpłat na podstawie rzeczywistego obrotu.

Zaliczki są przez ustawę traktowane jako wpłaty obowiązkowe i w razie nieuiszczenia ich w przepisanych terminach, będą pobierane kary za zwłokę, jak od zaległości podatkowych.

Ustalenie obrotów podlegających opodatkowaniu i obliczenie podatku należy w pierwszej instancji do Komisji Szacunkowych, a w drugiej zaś, do Komisji Odwoławczych. Dla spółek i spółdzielni — z wyjątkiem spółek akcyjnych — pierwszą instancją jest Urząd Skarbowy, drugą zaś Izba Skarbowa, natomiast dla spółek akcyjnych, pierwszą instancją jest Izba Skarbowa, drugą zaś Ministerstwo Skarbu. Spółkom z ograniczoną odpowiedzialnością i spółdzielniom — z wyjątkiem spółek akcyjnych — ustala obroty oraz oblicza podatek na podstawie ksiąg właściwy Urząd Skarbowy bez udziału Komisji Szacunkowej.

Komisja Szacunkowa składa się z 8-iu do 12-tu członków i tyluż zastępców, z których połowę

mianuje dyrektor Izby Skarbowej na wniosek naczelnika Urzędu Skarbowego, drugą zaś połowę mianuje również dyrektor Izby Skarbowej z listy kandydatów, przedstawionej przez Izby Handlowe, Przemysłowe i Rękodzielnicze, wzgl. przez zawodowe organizacje gospodarcze.

Komisje Odwoławcze dla spraw podatku przemysłowego przy każdej Izbie Skarbowej, w liczbie 8—12, mianuje Minister Skarbu, w połowie na wniosek dyrektora Izby Skarbowej, w połowie z listy kandydatów, przedstawionej przez wymienione wyżej instytucje, przyczem w był. dzielnicy rosyjskiej do przedstawiania list kandydatów, upoważnione są następujące organizacje: 1) Związek Centralny Polskiego Przemysłu, Górnictwa i Finansów, 2) Stowarzyszenie Kupców Polskich, 3) Centrala Związku Kupców, 4) Centrala Drobnych Kupców i Handlarzy w Polsce, 5) Centralny Związek Drobnych Kupców Żydów, 6) Związek Rzemieślników Chrześcijan w Królestwie Polskiem, 7) Centralny Związek Rzemieślników Żydów w Polsce, 8) Związek Stowarzyszeń Spożywców Rzpl. Polskiej, 9) Rady Adwokackie, 10) Izby Lekarskie, 11) Zrzeszenie Nadnotariuszów i Pisarzy Hipotecznych.

Listy kandydatów do komisji powinny być złożone do dnia 1 października 1925 r.

Członków komisji i ich zastępców powołuje się na okres czteroletni, przyczem po upływie dwóch lat ustępuje połowa. Członkom i zastępcom członków komisji szacunkowych i odwoławczych, zamieszkałym poza miejscem urzędowania komisji, przysługuje prawo zwrotu kosztów podróży według norm obowiązujących dla urzędników państwowych VIII stopnia służbowego.

Złożone przez płatników zeznania o obrocie sprawdza władza podatkowa pierwszej instancji, która również ustala obroty dla tych przedsiębiorstw i zajęć, które nie złożyły, lub które nie są obowiązane do składania zeznań. Dla ustalenia obrotów władze podatkowe oraz komisje mają prawo żądać pisemnych lub ustnych wyjaśnień, przedłożenia ksiąg handlowych i dokumentów, zbierań informacje, powoływać biegłych, robić wyciążi i t. d. Jeżeli przedstawienie ksiąg nastęrcza trudności, to na prośbę płatnika, badanie ksiąg może się odbyć w jego zakładzie.

Na podstawie materiału, przygotowanego przez Urząd Skarbowy, Komisja ustala obroty oraz wysokość podatku. Jeżeli na poparcie wykazanego w zeznaniu obrotu, płatnik wyraził gotowość przedstawienia ksiąg wraz z dowodami i rachunkami, to władze podatkowe nie mogą ustalić obrotu odmiennie od zeznania. Nieprzyjęcie obrotu, wykazanego w księgach, winno być protokolarnie stwierdzone i uzasadnione.

Od drobnych przedsiębiorstw, Minister Skarbu ma prawo, pobierać podatek na podstawie przeciętnych norm obrotów, ustalonych dla poszczególnych gałęzi drobnych przedsiębiorstw, bez ustalania sum obrotu w każdym poszczególnym wypadku oraz do podziału ryczałtowych kwot podatku, przyczem poszczególne komisje ustalają podział ryczałtowych kwot na poszczególne przedsiębiorstwa, po zasięgnięciu opinii organizacji i zrzeszeń zawodowych.

O wysokości ustalonych obrotów i przypadającego do zapłacenia podatku, płatnik musi być za-

wiadomiony, przez doręczenie mu nakazu płatniczego. Niezależnie od rozesłania nakazów płatniczych, władze podatkowe pierwszej instancji są obowiązane do udzielania płatnikom informacji o kwotach ustalonych obrotów i przypadającego podatku.

Ustalony definitywnie podatek od obrotu należy wpłacić do 15 maja 1925 roku, bezpośrednio następującego po roku podatkowym, o ile nakazy płatnicze zostaną doręczone do dnia 15 kwietnia. W razie późniejszego doręczenia nakazów, termin uiszczenia podatku zostanie odpowiednio przesunięty. Przedsiębiorstwa obowiązane do publicznego składania sprawozdań obowiązane są uiszczyć podatek w ciągu 14 dni po doręczeniu nakazu płatniczego.

O ile w księgach handlowych nie są prowadzone oddzielnie konta towarów, podlegających różnym stawkom podatkowym, wówczas odnośne przedsiębiorstwa obowiązane są po upływie każdego roku kalendarzowego, najpóźniej do dnia 15 lutego roku następnego, sporządzić szczegółowe wykazy osiągniętych obrotów wzgl. towarów przekazanych do innych zakładów przemysłowych, należących do tegoż właściciela. W wypadkach stwierdzenia nieprawidłowego kontowania towarów wzgl. nieprawidłowego sporządzenia wykazów towarów, podlegających niższym stawkom podatkowym, przedsiębiorstwo traci prawo do korzystania z ulg, a podatek winien być obliczony z zastosowaniem normalnej stawki podatkowej w wysokości 2%. Ostateczny termin (15. 5.) uregulowania podatku od obrotu za ub. rok, w niczem nie zmienia obowiązku uiszczenia zaliczek w terminach miesięcznych wzgl. kwartalnych oraz opłacania odsetek za zwłokę w razie niedotrzymania tych terminów. Dzień 15. 5. jest terminem ostatecznego rozrachunku i całkowitego uregulowania podatku.

Od przedsiębiorstw, które z jakichkolwiek bądź powodów nie byłyby pociągnięte do opodatkowania, podatek obrotowy wyznaczony będzie dodatkowo, jak również w ciągu 5 lat mogą być wymierzone dodatkowo zmiany wysokości podatku, jeżeli na skutek ujawnionych faktów, pierwotny wymiar okaże się za niski.

Od definitywnie ustalonej wysokości podatku wymienionej w nakazie płatniczym, mogą być wnoszone odwołania w następujących terminach: 1) przez przedsiębiorstwa obowiązane do publicznego ogłaszania sprawozdań w ciągu dni 14-tu, licząc od dnia następnego po doręczeniu nakazu płatniczego; 2) przez wszystkich innych płatników najpóźniej do dnia 15 maja roku następującego po roku podatkowym.

Odwołania wnosi się na ręce tej władzy, która podatek wymierzyła. Wniesienie odwołania nie wstrzymuje jednak obowiązku uiszczenia podatku w przepisany terminie. Zwraca się uwagę, że spóźnione odwołania nie będą rozpatrywane przez władze podatkowe, jak również, że prawo wniesienia odwołania nie przysługuje tym płatnikom, którzy bez udowodnienia ważnej przyczyny, bądź wcale nie złożyli zeznania o obrocie, bądź złożyli je po terminie. Ten przepis dotyczy przedsiębiorstw obowiązanych na mocy ustawy do składania zeznań.

Przewodniczącemu Komisji Szacunkowej przysługuje prawo zgłoszenia sprzeciwu przeciw uchwałam Komisji Szacunkowej w ciągu 7-ia dni od dnia następnego po powzięciu uchwały. Odpis sprzeciwu musi być doręczony płatnikowi, któremu przysługuje prawo wniesienia odpowiedzi również w 7 dni od dnia następnego po doręczeniu sprzeciwu. Wniesienie sprzeciwu przez przewodniczącego nie wstrzymuje wykonanie uchwał Komisji.

Komisja Odwoławcza wzgl. władza Skarbowa stanowiące drugą instancję, rozstrzygają w drugiej i ostatniej instancji odwołania i sprzeciwu, przyczem sprzeciwu winny być rozstrzygnięte najpóźniej w ciągu 6 miesięcy od dnia zgłoszenia odwołania, a jeżeli zażądano od płatnika dodatkowych wyjaśnień, wówczas termin przedłuża się o dalsze 3 miesiące. Instytucja odwoławcza nie jest związana ani uchwałą pierwszej instancji, ani wnioskiem przewodniczącego i zależnie od stanu faktycznego, zatwierdza lub zmienia uchwałę pierwszej instancji.

Od decyzji instancji odwoławczej przysługuje płatnikom i przewodniczącemu Komisji Odwoławczej prawo wniesienia skargi do Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Państwowy podatek przemysłowy korzysta z ustawowego pierwszeństwa zaspokojenia z całego majątku ruchomego, obłożonego tym podatkiem.

Nadmierne lub niewłaściwie wpłacone kwoty podatku przemysłowego podlegają zwrotowi na podstawie zarządzeń Izb Skarbowych. Natomiast nie podlegają zwrotowi uiszczone dobrowolnie przez płatnika kwoty za świadectwa przemysłowe i karty rejestracyjne, z wyjątkiem wypadków podwójnego opodatkowania. Zwrot nadmierne wpłaconych kwot winien nastąpić najpóźniej w ciągu dwóch miesięcy od daty wniesienia podania.

W wyjątkowych wypadkach, gdyby uiszczenie podatku mogło narazić egzystencję płatnika, Ministrowi Skarbu przysługuje prawo: odraczania, rozkładania na raty, lub częściowego wzgl. nawet całkowitego umarzania zaległych kwot podatku, wreszcie darowania skutków niedotrzymania terminów. Prawo to może Minister Skarbu przenieść na Izby Skarbowe. Ministrowi Skarbu, w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu, w wypadkach stwierdzonej potrzeby również służy prawo: 1) zniżania wzgl. zawieszania podatku, przypadającego od eksportu surowców krajowych, gdyby pobór podatku okazał się istotną przeszkodą dla rozwoju eksportu; 2) udzielania przedsiębiorstwom przemysłowym eksportującym wyroby własne lub organizacjom eksportowym tych przedsiębiorstw, bonifikacji od obrotów, pochodzących z dostawy części składowych oraz materiałów pomocniczych i innych, użytych do wytworzenia wywiezionych zagranicę towarów; 3) zniżania podatku od obrotów ze sprzedaży na rachunek firm nieopłacających podatku przemysłowego. Dotyczy to sprzedaży towarów nabytych bezpośrednio od producentów rolnych, które nie mogą być zasadniczo traktowane jako zakupy komisyjne. Jest to bardzo ważny przepis dla spółdzielni i firm zbożowych, które będą mogły prosić Ministra Skarbu o zniżenie podatku od obro-

tów ze sprzedaży towarów przyjętych do komisowej sprzedaży od producentów rolnych.

Spółdzielnie, działające na zasadzie ustawy z dnia 29 października 1920 r. o spółdzielniach, należące do Związków rewizyjnych, korzystają z następujących ulg:

1) jeżeli statutowo i faktycznie działają wśród swych członków lub, jeżeli pracują także z nieczłonkami, ale przelewają przypadające na nieczłonków nadpłaty i zwroty (dywidendę towarową) w całości do niepodzielnych funduszków:

a) w spółdzielniach handlowych i wytwórczych (przemysłowych) za obrót przyjmuje się $\frac{1}{4}$ część sum ogólnego obrotu,

b) spółdzielnie mieszkaniowe dla budowy nowych domów oraz

spółdzielcze instytucje drobnego kredytu

zwalnia się zupełnie od podatku przemysłowego (obrotowego), przy czym za spółdzielnię mieszkaniową ustawa uważa tylko spółdzielnie dla budowy nowych domów mieszkalnych, której majątek pozostaje wyłącznie jej własnością, a członkowie korzystają jedynie z mieszkań w charakterze wyłącznych lokatorów;

spółdzielnię, która buduje domy mieszkalne dla swych członków z przepisaniem na nich tytułu własności, zalicza ustawa do spółdzielni budowlanych, opłacających podatek przemysłowy (obrotowy) na równi ze spółdzielniami handlowymi i przemysłowymi;

za spółdzielczą instytucję drobnego kredytu ustawa uważa taką spółdzielnię kredytową, której podstawowym zadaniem statutowym jest udzielanie członkom pożyczek oraz przyjmowanie wkładów pieniężnych, jednakże tylko wówczas, jeżeli wysokość pożyczki udzielonej spółdzielniom związkowym, samorządowym lub zrzeszeniom, nie przekracza 8000 zł. dla jednego członka, a przy pożyczkach udzielanych innym członkom, jeżeli wysokość pożyczki udzielonej jednemu członkowi nie przekracza 800 zł.

2) W innych spółdzielniach, t. j. w takich, które należą do Związków rewizyjnych, ale nie odpowiadają warunkom wyszczególnionym w punkcie 1-szym, podatek obrotowy opłaca się od połowy obrotów.

Spółdzielnie, które przystąpią do Związku rewizyjnego po dniu ogłoszenia ustawy z dnia 15-go lipca 1925 r. o państwowym podatku przemysłowym, t. j. po 7 sierpnia 1925 r., korzystać mogą z ulg, od pierwszego dnia najbliższego miesiąca, następującego po zapadnięciu decyzji Związku o przyjęciu ich na poczet członków, a tracą prawo do ulg, od pierwszego dnia najbliższego miesiąca po ich wykreśleniu ze Związku. Stwierdzenie przynależności spółdzielni do Związku rewizyjnego, uskutecznia Związek, który przesyła Izbowi Skarbowym wykazy należących doń spółdzielni w styczniu każdego roku, z oznaczeniem daty przyjęcia każdej z nich do Związku.

Zaliczenie spółdzielni do odpowiedniego typu, uskutecznia się na podstawie głównego jej zadania, stanowiącego faktycznie przeważającą część obrotów spółdzielni, przyczem obroty spółdzielni, wychodzące poza ramy jej właściwej działalności statutowej, z ulg nie korzystają.

Minister Skarbu ma prawo zezwolić Związkom rewizyjnym na składanie deklaracji, zeznań o obrocie w imieniu spółdzielni do Związków należących oraz na uiszczenie podatku obrotowego, przypadającego od spółdzielni związkowych.

Z powyżej przytoczonych ulg korzystają również spółdzielnie, względem których nie upłynęły jeszcze terminy przepisane dla uzgodnienia statutu z obowiązującą ustawą o spółdzielniach.

Sklepy (składnice) Kółek Rolniczych, należących do Związków rewizyjnych, a prowadzonych we wsiach na własny rachunek i we własnym zarządzie Kółek, korzystają również z opisanych powyżej ulg przy opłacaniu podatku obrotowego.

Ustawa o podatku przemysłowym przewiduje następujące kary: 1) za niedopuszczenie urzędnika do wykonania lustracji przedsiębiorstwa lub za przeszkadzanie w wykonaniu czynności z lustracją związanych, przewidziana jest kara pozbawienia wolności do 3-ch miesięcy, lub kara pieniężna do wysokości 1000 zł, o ile czyn tego rodzaju nie podlega karze surowszej; 2) za nieokazanie ksiąg i dokumentów osobom przeprowadzającym lustrację z ramienia władz podatkowych, przewidziana jest kara pieniężna od 50—500 zł; 3) za niewykupienie świadectwa przemysłowego ustawa przewiduje karę pieniężną od 3 do 30-krotnej kwoty nie uiszczonej za świadectwo, wzgl. kto wykupi niewłaściwe świadectwo lub kto utrzymuje skład bez wykupienia karty rejestracyjnej, podlega karze pieniężnej do wysokości 3-krotnej kwoty, stanowiącej różnicę między ceną właściwego, a posiadanego świadectwa, wzgl. karty rejestracyjnej, przyczem kara nie zwalnia od obowiązku nabycia właściwego świadectwa; 4) za nieumieszczenie na widocznym miejscu świadectwa przemysłowego wzgl. karty rejestracyjnej, albo za nieokazanie jej przez handlarzy wędrownych, przewidziana jest kara pieniężna od 5—100 zł; 5) za nieumieszczenie godła (szyldu), przewidziana jest kara od 5—100 zł; 6) za nieprzedstawienie świadectwa przemysłowego wzgl. karty rejestracyjnej celem uzyskania adnotacji, przewidziana jest kara od 5—100 zł; 7) za niezłożenie prośby o wydanie duplikatu, w razie zagubienia świadectwa w ciągu dwóch tygodni od dnia stwierdzenia zguby, przewidziana jest kara od 5—50 zł; 8) za niezłożenie zeznania o obrocie przez te przedsiębiorstwa, które do składania zeznań są obowiązane w terminach wymienionych, wzgl. za przedstawienie w zeznaniu niezupełnych danych, przewidziana jest kara od 50 do 500 zł; 9) za nieudzielenie władzy podatkowej wyjaśnień co do obrotu, wzgl. za nieprzedstawienie ksiąg handlowych lub uwierzytelnionych wyciągów, przewidziana jest kara od 10—500 zł; 10) za uchylenie od ustawowej powinności podatkowej siebie lub osoby przez siebie zastępowanej, za świadomie podane w zeznaniu wzgl. w wyjaśnieniu nieprawdziwych wiadomości, które mogą udaremnić wymiar albo uszczuplić podatek, niezależnie od obowiązku uiszczenia należności podatkowej, przewidziana jest kara pieniężna w wysokości od 2-krotnej do 20-krotnej sumy uszczuplonego po-

datku, a w razie okoliczności obciążających, jeszcze ponadto przewidziana jest kara pozbawienia wolności do 3-ciu miesięcy; 11) za nierzetelne prowadzenie ksiąg handlowych w celu uszczuplenia dochodu skarbowego, przewidziana jest kara pieniężna od 2-krotnej do 20-krotnej sumy uszczuplonego podatku, a w razie okoliczności obciążających, ponadto kara pozbawienia wolności do 6-ciu miesięcy. Takiej samej karze ulegną osoby, które świadomie z polecenia innych lub dla innych, prowadzą nierzetelnie rachunkowość przedsiębiorstwa; 12) członkowie Komisyj i ich zastępcy oraz rzeczoznawcy za ujawnienie wiadomości dot. podatników, podlegają karze pieniężnej do 1000 zł, o ile nie podlegną surowszym postanowieniom karnym; jeżeli zaś ujawnienie dokonane zostało w celu szkody kredytowi czci osoby, kara może być zwiększona do 6-ciu miesięcy pozbawienia wolności.

Orzecznictwo co do naruszeń ustawy i wyznaczeniu kar przewidzianych w punktach 2—7, należy do naczelników władz podatkowych pierwszej instancji, a co do naruszeń przewidzianych w punktach 8 i 9 do Komisyj Szacunkowych wzgl. do władz Skarbowych; zaś orzecznictwo w sprawach o przestępstwa, za które grozi kara pozbawienia wolności (pp. 1, 10, 11 i 12, należy do sądów karnych.

Obwinionemu przysługuje prawo wniesienia na ręce władzy, która orzeczenie karne wydała, odwołania się w terminie 14 dniowym od dnia następnego po doręczeniu zawiadomienia, do władzy administracyjno-skarbowej drugiej instancji, albo też żądania rozpatrzenia sprawy przez sąd. Odpowiedzialność za przestępstwa przewidziane w punktach 1—9 gaśnie po upływie dwóch lat, a za przestępstwa przewidziane w punktach 10—12 po upływie 3 lat od doniesienia stwierdzenia przestępstwa. Kary pieniężne powinny być uiszczone w trzy tygodnie po doręczeniu orzeczenia karnego.

Oprócz podatku przemysłowego (obrotowego) na rzecz Skarbu Państwa, opłacać również należy na rzecz Związków Komunalnych (samorządowych) podatek od obrotu w postaci dodatku do podatku państwowego w wysokości $\frac{1}{4}$ części podatku obrotowego, opłacanego na rzecz Państwa, oraz w postaci dodatku w wysokości 30% ceny świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych.

Ponadto na rzecz Izb Handlowych, Przemysłowych, Rzemieślniczych i instytucyj zastępczych opłacać należy podatek w wysokości 15% ceny świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych, a na rzecz kół zawodowych, podatek w wysokości 25% ceny świadectw i kart.

Ministrowi Skarbu przysługuje prawo uwolnienia od podatku przemysłowego tych przedsiębiorstw, które mają na celu dobroczynność lub ogólną użyteczność publiczną, jeżeli obrót tych przedsiębiorstw jest stosunkowo nieznaczny. Ponadto Minister Skarbu ma prawo odraczania wszystkich terminów w ustawie o podatku przemysłowym przewidzianych.

Ustawa o podatku przemysłowym z dnia 15-go lipca 1925 r. rozciąga się na cały obszar Rzeczypospolitej, nie wyłączając województwa śląskiego.

Przepisy dotyczące: 1) zwolnień od podatku przemysłowego, 2) norm określających obroty dla poszczególnych przedsiębiorstw, 3) niższych stawek podatkowych, 4) zniżek wzgl. bonifikacyj podatkowych, obowiązują z dniem 1 lipca 1925 r. Natomiast wszystkie inne przepisy obowiązują od dnia 1 stycznia 1926 r.¹⁾

A. M. Nowakowski.

Nowa Ustawa o przerachowaniu pożyczek państwowych.

W numerze 90 Dziennika Ustaw R. P. ogłoszoną została Ustawa z dnia 20 lipca 1925 r. o uzupełnieniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 marca 1924 o przerachowaniu zobowiązań Skarbu Państwa z tytułu pożyczek państwowych oraz konwersji tychże pożyczek (Dz. U. R. P. nr. 27 poz. 274) i rozporządzenia z dnia 28 grudnia 1924 r. (Dz. U. Rz. P. nr. 114 poz. 1021).²⁾

Prawo konwersji asygnat z roku 1918, długo i krótkoterminowej 5% pożyczki państwowej z roku 1920 oraz świadectw tymczasowych tych pożyczek przedłużeniem zostało do dnia 31 grudnia 1925 r.

Konwertowane będą asygnaty względnie obligacje, wyszczególnione w art. 1 i 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 marca 1924 r. (Dz. U. Rz. P. nr. 27 poz. 274) a mianowicie:

1. Asygnaty, wypuszczone na podstawie dekretu Rady Regencyjnej z dnia 30 października 1918 r. w sprawie wypuszczenia pożyczki państwowej (Dz. U. R. P. nr. 14 poz. 32),

2. obligacje 5% długoterminowej wewnętrznej pożyczki państwowej z r. 1920 (Dz. U. R. P. nr. 25 poz. 152) oraz

3. obligacje 5% krótkoterminowej wewnętrznej pożyczki państwowej z r. 1920 (Dz. U. R. P. nr. 21 poz. 115).

Ponadto konwersji podlegają tymczasowe świadectwa na obligacje wymienionych pod 1, 2 i 3 pożyczek.

Asygnaty, obligacje i świadectwa, nabyte przy urzędowej sprzedaży w terminie do dnia 1 grudnia 1920 r. znajdujące się w posiadaniu ich pierwotnych nabywców będą na żądanie posiadaczy wymieniane na obligacje 5% pożyczki konwersyjnej (§ 5 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 marca 1924 r. Dz. U. R. P. nr. 27 poz. 274) w zależności od daty nabycia po przerachowaniu na złote z odrzuceniem w końcowym wyniku ułamków groszowych według następującej skali:

¹⁾ Dalsze szczegóły dotyczące podatku obrotowego w odniesieniu do Spółdzielni, jak również sposoby księgowania obrotów w spółdzielniach podamy w następnych numerach „Poradnika”. (Redakcja).

²⁾ Patrz: „Poradnik Spółdzielni” z r. 1924, nr. 5 str. 77 i nr. 6 str. 99. Nowa Ustawa ma szczególne ważne znaczenie, ze względu na korzystniejsze warunki konwersji jak również dla tych, którzy z jakichkolwiek powodów nie uskutecznili konwersji w czasie przepisany dawniejszym rozporządzeniem t. j. do dnia 31 stycznia 1925.

Pożyczki nabyte w czasie:	W złotych równa się:		
	1 rb. carski	1 kor. austr.	1 mk. pol.
a) Asygnaty z r. 1918.			
IV. kwartał 1918 r.	1.11	0.38	0.67
styczeń 1919 r.	0.91	0.34	0.67
luty "	0.74	0.31	0.58
marzec "	0.67	0.25	0.50
kwiecień "	0.50	0.21	0.44
maj "	0.44	0.18	0.40
czerwiec "	0.40	0.17	0.36
lipiec "	0.27	0.16	0.31
sierpień "	0.24	0.13	0.24
wrzesień "	0.17	0.091	0.17
październik "	0.16	0.071	0.13
listopad "	0.12	0.059	0.10
grudzień "	0.005	0.045	0.071
b) 5% długo i krótkoterminowe pożyczki państwowe.			
marzec 1920 r.	0.077	0.025	0.040
kwiecień "	0.077	0.025	0.037
maj "	0.077	0.029	0.033
czerwiec "	—	—	0.033
lipiec "	—	—	0.029
sierpień "	—	—	0.025
wrzesień "	—	—	0.022
październik "	—	—	0.017
listopad "	—	—	0.013
grudzień "	—	—	0.010

Przy wpłatach na asygnaty lub obligacje ratami, za dzień rzeczywistego nabycia tytułu według ustawy uważa się dzień uiszczenia ostatniej raty.

Za pierwotnych nabywców asygnat i obligacji ustawa uważa tych posiadaczy, którzy udowodnią, że tytuły do nich nabyli w instytucjach dokonywujących ich sprzedaży, względnie przyjmujących zapisy na nie w imieniu i na rachunek Skarbu Państwa oraz wykażą termin ich nabycia.

Asygnaty i obligacje wpłacone przy nabyciu złotem lub walutami pełnowartościowymi, będą przy konwersji ich na 5% obligacje pożyczki konwersyjnej przerachowane w stosunku wpłaconego złota według równi monetarnej, względnie jeśli wpłacono walutami, według kursu tych walut na giełdzie warszawskiej w dniu wpłaty przerachowane według powyższej skali. Wpłatę złotem lub walutami pełnowartościowymi należy udowodnić urzędowymi dowodami. Za pełnowartościowe waluty uważane są stosownie do rozporządzenia Ministra Skarbu następujące waluty: dolary Stanów Zjednoczonych Ameryki Półn., dolary kanadyjskie, funty szterlingi, franki szwajcarskie, floreny holenderskie, korony duńskie, korony szwedzkie oraz milrejsy.

Wpłaty na późniejsze pożyczki asygnatami są traktowane na równi z wpłatami gotówkowymi, wpłaty takie jednak, o ile w każdym poszczególnym wypadku nie przekraczają 10.000 marek pol., zostaną przerachowane nie niżej jak 1 mkp. = 15 groszom.

Dowody wniesienia złota przy subskrypcji asygnat z r. 1918, będą uwzględniane przy konwersji obligacji, na które asygnaty te zostały wymienione.

Uprawnieni do dodatkowej konwersji w myśl nowej ustawy są także ci posiadacze obligacji 5% pożyczki konwersyjnej, którzy dokonali już konwersji na podstawie rozporządzeń z 17 marca i 28 grudnia 1924 r., o których mowa na początku niniejszego artykułu, o ile odpowiadają powyższemu warunkom.

Wyłączeni od konwersji na zasadzie nowej ustawy są wszyscy posiadacze, którzy na nabyte asygnaty i obligacje zaciągnęli pożyczki w markach polskich w instytucjach kredytowych, państwowych lub prywatnych. W wypadkach spłacenia zaciągniętych pożyczek do dnia 1 kwietnia 1921 roku, posiadaczom przysługuje prawo do dodatkowej konwersji, jednakże od wartości skonwertowanych obligacji potrąconym zostanie zysk, osiągnięty na spadku waluty polskiej w czasie korzystania z pożyczki. Przeciwno posiadaczom, którzy wbrew tegoż przepisu zgłoszą swe pretensje do konwersji, i ewentualnie uzyskają wyższą waloryzację, ustawa przewiduje surowe kary aresztu oraz zwrot wynikłych przez to strat dla Skarbu Państwa.

Zgłoszenia do konwersji asygnat i obligacji pożyczek państwowych względnie świadectw tymczasowych na zasadach obecnej ustawy, mogą być składane w ciągu sześciu miesięcy od dnia, który będzie oznaczony przez Ministra Skarbu. Wydanie nowych obligacji 5 proc. pożyczki konwersyjnej nastąpi najpóźniej w ciągu roku od dnia zamknięcia przyjmowania zgłoszeń. Zgłoszenia do dodatkowej konwersji, jak również korespondencja w sprawie zgłoszeń i wydawania obligacji dodatkowych z odnośną komisją Ministerstwa Skarbu wzgl. Urzędem Pożyczek Państwowych, zwolnione są w zupełności od opłaty stempowej.

Właściwi nabywcy obligacji skonwertowanych na podstawie nowej Ustawy uzyskują od dnia 1 stycznia 1926 r. prawo płacenia obligacjami pożyczki konwersyjnej szacunku przy zakupie gruntów państwowych oraz prawo składania ich jako wadja i kaucje przy umowach i licytacjach urzędowych.

Zgłoszenia o dodatkową konwersję pożyczek państwowych rozpatrywać będzie specjalna komisja, w skład której wejdzie prezes i 4 członków, mianowanych przez Ministra Skarbu. Orzeczenia tej komisji są ostateczne.

Ustawa weszła w życie z dniem 5 września 1925 r.

W związku z podaną Ustawą Urząd Pożyczek Państwowych podaje do wiadomości, że celem uzyskania wyższego przerachowania asygnat z r. 1918 i obligacji 5 proc. wewnętrznej długo- i krótkoterminowej pożyczki państwowej z roku 1920 oraz świadectw tymczasowych tych pożyczek, petent winien złożyć: 1) podanie, 2) zaświadczenie instytucji, w której kupiona została pożyczka, z dokładnym oznaczeniem daty nabycia, 3) dowód posiadania asygnat, obligacji wzgl. świadectw tymczasowych w okresie konwersji, 4) oświadczenie, że pożyczka nie była lombardowana (w przeciwnym razie o ile została wykupiona przed 1 kwietnia 1921 roku, należy złożyć zaświadczenie z dokładnym podaniem daty oddania do lombardu i daty wykupu). Petent ubiegający się o dodatkowe przerachowanie asygnat skonwertowanych za obligacje z roku 1920 winien przedłożyć zaświadczenie instytucji, która konwersji dokonała, z podaniem sumy przyjętych do skonwertowania asygnat. Ubiegający się o przerachowanie z tytułu wpłaty złotem lub walutami pełnowartościowymi, winien złożyć dowód, wystawiony przez instytucję, która wpłatę złota lub walut pełnowartościowych przyjęła z dokładnym określeniem wysokości sumy.

Ze względu na to, że omówiona powyżej ustawa daje znacznie korzystniejsze od poprzednich

rozporządzeń warunki konwersji pożyczek państwowych, zaleca się, aby Spółdzielnie, o ile odpowiadają warunkom ustawy, nie pominęły sposobności uzyskania dodatkowego przerachowania pożyczek. Termin wnoszenia podań jest ograniczony, stąd byłby pożądanym pospiech, zanim do Urzędu Pożyczek Państwowych nie napłyne zbyt obfita ilość podań, co sprawę może znacznie przedłużyć.

r. k.

Kredyty budowlane.

Zapowiedziana na posiedzeniu Komisji budżetowej w dniu 23 lutego b. r. akcja, mająca na celu rozbudzenie ruchu budowlanego, nie była i nie jest obojętną dla spółdzielczości, która w myśl intencji Rządu predystynowaną była dla załagodzenia miszery mieszkaniowej.

W tym celu na zasadzie oficjalnych enuncjacji, z których przytaczamy najistotniejsze momenta, chcemy dać pogląd ogólny na faktyczny stan rzeczy, aby zorientować Zarządy Spółdzielni w powyższej tak aktualnej kwestji.

1. Ustawa z dnia 3 marca 1925 r. o wypuszczeniu pożyczki zagranicznej do wysokości 50 milionów dolarów (Dz. U. Nr. 22, w art. 2-gim postanawia, że uzyskane z realizacji pożyczki kapitały zostaną zużyte do wysokości 40 milionów zł. na budowę kolei, a z pozostałej części zostanie utworzony państwowy fundusz gospodarczy (P. F. G.), jako źródło kredytu na produkcyjne cele gospodarce i budowlane..

II. Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 8 kwietnia 1925 r. (Dz. U. Nr. 42) został ogłoszony statut państwowego funduszu gospodarczego, który postanawia:

1. P. F. G. będzie zarządzany przez Ministra Skarbu jako fundusz odrębny.

2. P. F. G. jest przeznaczony na trwałe i długoterminowe wkłady gospodarce, do których zalicza się wnoszenie nowych budowli, zwłaszcza mieszkalnych, inwestycje komunalne, inwestycje przemysłowe, mające znaczenie dla Państwa i uruchomienie długoterminowego kredytu hipotecznego.

3. Przeznaczona na pożyczki część P. F. G. zostanie przez Skarb Państwa wpłacona do Banku Gospodarstwa Krajowego, który prowadzi odrębną rachunkowość operacji, dokonywanych w myśl statutu P. F. G.

4. Jako organ opinujący i doradczy w sprawach użycia funduszu tworzy się przy Ministerstwie Skarbu specjalną komisję, złożoną z przedstawicieli 6 Ministerstw i Banku Gospodarstwa Krajowego.

III. Ustawa z dnia 29 kwietnia 1925 r. o rozbudowie miast (Dz. U. Nr. 51) postanawia:

1. Gminy miejskie, w których ruch budowlany jest w zastoju, obowiązane są podjąć akcję, mającą na celu poprawę stosunków mieszkaniowych.

2. Przeprowadzenie akcji zapobieżenia brakowi mieszkań powierzy rada miejska magistratowi a w większych miastach Komitetowi rozbudowy w składzie 4—12 osób. — Organy powyższe mają budzić inicjatywę prywatną w zakresie ruchu budowlanego i prowadzić samodzielną akcję budowlaną. W tym celu one mogą odstępować, nabywać i wywłaszczać grunty pod budowę, gromadzić materiały budowlane drogą produkcji własnej, za-

kupu, względnie obejmowaniem w czasowy przymusowy zarząd przedsiębiorstw, wytwarzających materiały budowlane, wreszcie nakazywać właścicielom domów zniszczonych naprawę tychże, umożliwiając im uskutecznienie nakazanych robót przez wystarczającą pożyczkę.

4. Środkami dla osiągnięcia celów niniejszej ustawy są:

a) kredyty budowlane, udzielane w czasie budowy do wysokości 80 proc. kosztów budowy łącznie z wartością placu i na okres nie dłuższy niż półtora roku z P. F. G.

b) kwoty uzyskane ze sprzedaży listów zastawnych i obligacji w celu konwersji wspomnianych poprzednio kredytów budowlanych na kredyty długoterminowe najwyżej do 30 lat;

c) wpływy z państwowego funduszu rozbudowy miast (P. F. R.), którego głównym źródłem jest państwowy podatek od lokali w wysokości 6 proc. od podstawy wymiaru i podatek od placów niezabudowanych w wysokości 1 proc. ich wartości.

Suma kredytów budowlanych w obrębie poszczególnej gminy miejskiej ma pozostawać w takim stosunku do łącznej sumy kredytów, udzielonych na całym obszarze Państwa, w jakim pozostaje suma dochodów P. F. R. w danej gminie do sumy tychże dochodów, osiągniętych na całym obszarze Państwa.

5. Wspomniane powyżej listy zastawne muszą być zabezpieczone na pierwszej połowie wartości nieruchomości, a obligacje na drugiej połowie, łącznie najwyżej w 80 proc. wartości nieruchomości, przyczem wartość zajętego pod budowę gruntu może wynosić najwyżej 20 proc. wartości całej nieruchomości. Listy zastawne i obligacje gwarantowane są do łącznej wysokości 500 milionów zł. przez gminę, w obrębie której nieruchomość jest położona, i przez Państwo.

6. P. F. R. przeznaczony jest:

a) na pokrycie różnicy między udzielonym kredytem budowlanym a sumą uzyskaną ze sprzedaży listów zastawnych i obligacji.

b) na pokrycie części oprocentowania kredytów budowlanych, listów zastawnych i obligacji.

7. Zarządza P. F. R. Minister Skarbu, któremu przydana jest jako organ doradczy Rada P. F. R., złożona z sześciu przedstawicieli Warszawy, Lwowa, Krakowa, Poznania, Łodzi i Wilna, sześciu przedstawicieli Związku Miast Polskich i jednego delegata Ministerstwa Robót Publicznych.

8. Dobudowy i nadbudowy, wykończenie rozpoczętych a niezamieszkałych domów, oraz przebudowy, o ile stwarzają nowe lokale mieszkalne, traktuje się na równi z budową małych domów.

Wszelkie czynności prawne, dokonane na podstawie niniejszej ustawy, oraz obligacje i listy zastawne, wolne są od należytości stempowych i podatku od kapitałów i rent na lat piętnaście. Ponadto dochody z budowli, wykonanych na mocy niniejszej ustawy, zwalnia się od podatku dochodowego w ciągu dziesięciu lat od ukończenia budowy, a oprócz tego osoby fizyczne i prawne, które wybudują domy mieszkalne w okresie 1925 do 1930 roku, mają prawo potrącania z ogólnego dochodu, podlegającego podatkowi dochodowemu, kosztów budowy, z wyłączeniem jednak pożyczek, uzyskanych na mocy niniejszej ustawy.

10. Zwalnia się od podatku na rzecz gminy miejskiej podstawowe materiały budowlane, drze-

wo, cegłę, dachówkę, wapno, cement, żwir, piasek, żelazo, kamień i szkło.

11. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia i gaśnie dnia 29 kwietnia 1935 roku.

IV. Rozporządzenie Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrami Robót Publicznych, Spraw Wewnętrznych i Reform Rolnych z dnia 20 maja 1925 roku o wykonaniu ustawy o rozbudowie miast (Dz. U. Nr. 56).

1. Krótkoterminowe kredyty budowlane udzielane będą przez Bank Gospodarstwa Krajowego na podkład weksli, zabezpieczonym wpisem kaucyjnym na hipotecę odnośnych nieruchomości. — Wysokość tych kredytów wyniesie:

a) do 80 proc. wysokości kosztorysu budowy wraz z placem na budowę mieszkalne, wznoszone przez Spółdzielnie mieszkaniowe, o ile służyć mają na mieszkania dla członków Spółdzielni, oraz na domy mieszkalne wznoszone przez gminy miejskie i inne związki komunalne i organizacje akademickie;

b) do 75 proc. wysokości kosztorysu budowy wraz z placem na budowę mieszkalne, wznoszone przez inne osoby fizyczne i prawne, oraz Spółdzielnie budowlane, plac nie może być przyjęty w wartości wyższej, niż 20 proc. całej nieruchomości, udzielony zaś kredyt łącznie z obciążeniem hipotecznym, nie może przenosić 90 proc. wysokości kosztorysu budowy bez placu.

2. Pierwsza częściowa wypłata przyznanego kredytu może być skuteczną dopiero po wykonaniu przez budującego robót budowlanych na sumę wynoszącą nie mniej, niż 10 proc. kosztorysu, lub po zwiezieniu na plac budowy zakupionych do 10 proc. kosztorysu materiałów.

3. Oprocentowanie wspomnianych powyżej kredytów obciąża dłużnika w wysokości 6 procent w stosunku rocznym.

4. Po ukończeniu budowy nastąpi oszacowanie jej, poczem właściciel otrzyma na spłatę kredytu krótkoterminowego hipotecznie zabezpieczone pożyczki: a) w listach zastawnych Banku G. K. do wysokości 50 proc. szacunku, i b) w obligacjach do wysokości pozostałej części kredytu krótkoterminowego. — Listy zastawne będą oprocentowane na 8 proc. i mają być umorzone do 1 stycznia 1930 roku, zaś obligacje oprocentowane będą na 12 proc. i mają być umorzone w ciągu 15 lat. — Bank G. K. nabędzie od dłużnika listy zastawne i obligacje po kursie nominalnym.

5. Oprocentowanie powyższych pożyczek, a mianowicie 4 i pół proc. listów zastawnych i 6 proc. obligacyj, a nadto dodatek na koszty administracyjne w wysokości po ćwierć proc. półrocznie od każdorazowej reszty długu przy obydwóch typach pożyczek, ponosi dłużnik, pozostała zaś część oprocentowania wymienionych pożyczek pokrywa za dłużnika Skarb Państwa z P. F. R.

Skarb Państwa pokryje również z P. F. R. różnicę kursu nabycia listów zastawnych, oraz różnicę między ustaloną przez Ministra Skarbu skalą oprocentowania kredytu zwyczajnego krótkoterminowego, a oprocentowaniem płaconym przez dłużnika w wysokości 6 proc.

6. Z powyższych kredytów mogą korzystać również i budowlane, rozpoczęte przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia, z tem jednak zastrzeżeniem, że wysokość udzielonych kredytów budowlanych nie może przewyższać wysokości kosztów części budowy pozostałej do ukończenia.

7. Terminową spłatę anuitetów od przyznanych w obrębie gminy pożyczek w listach zastawnych i obligacjach gwarantuje gmina miejska i Skarb Państwa.

8. Za budynki przeznaczone na cele mieszkalne, w stosunku do zwolnienia od podatku dochodowego uważane będą takie domy, w których przynajmniej dwie trzecie powierzchni przeznaczono wyłącznie na mieszkanie.

V. Rozporządzenie Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych i Robót Publicznych z dnia 25 maja 1925 r. w sprawie wymiaru i poboru państwowego podatku od lokali i placów niezabudowanych w celu wykonania art. 18. Ustawy o rozbudowie miast (Dz. U. Nr. 57).

1. Państwowy podatek na obszarze gmin miejskich pobiera się od wszelkiego rodzaju lokali (mieszkań, pomieszczeń przemysłowych, handlowych i innych) wraz z należacymi do nich zabudowaniami gospodarczymi i od placów budowlanych niezabudowanych lub niedostatecznie zabudowanych, o ile place te położone są na terenach przygotowanych do budowy pod względem regulacji ulic.

Do zapłaty podatku od lokali obowiązane są osoby fizyczne i prawne, zajmujące lokale, a od placów właściciele tychże.

2. Podstawę wymiaru podatku od lokali stanowi w każdym roku:

a) od lokali, które istniały w czerwcu 1924 r. komorne, płacone w czerwcu 1914 r. i obliczone w stosunku rocznym z wyłączeniem opłat dodatkowych, t. j. za wodę, kanały, czyszczenie kominów, oświetlenie schodów, wywóz śmieci, wynagrodzenie dozorczy etc.

b) od lokali, które powstały po 30 czerwca 1914 r., wartość czynszowa z czerwca 1914 r., obliczona przez analogię z lokalami poprzedniej kategorii.

3. Podstawę wymiaru podatku od placów stanowi wartość szacunkowa, ustalana corocznie na zasadzie przeciętnych cen, płaconych w ostatnim roku za takie same lub podobne place.

4. Podatek od lokali wynosi 6 proc. od podstawy wymiaru, a od placów 0,5 proc., z wyjątkiem jednak placów, położonych w śródmieściu, lub przy ulicach głównych miast wojewódzkich, i powiatowych, dla których stopa procentowa wynosi 1 proc.

5. Wartość czynszowa lokali niewynajmowanych, gdy nie można ustalić wysokości czynszu, określa się w wysokości 5 proc. wartości nieruchomości.

6. Obliczony podatek należy wpłacać w czterech ratach kwartalnych, płatnych z góry w styczniu, kwietniu, lipcu i październiku każdego roku.

VI. Regulamin dla Komitetu Rozbudowy Miast, ewentualnie magistratów, uzgodniony przez Komisariat do spraw kredytu budowlanego przy Ministrze Skarbu z Ministerstwem Robót Publicznych, Bankiem Gospodarstwa Krajowego, Komitetem Rozbudowy m. st. Warszawy i Zarządem Związku Miast Polskich (wydany bez daty i podpisu)

1. Kredyty budowlane mają być używane na budowę mieszkań tanich jedno, dwa i trzypokojowych, których wysokość w świetle nie może przekraczać 2,80, a powierzchnia wraz z kuchnią i innymi ubikacjami ma wynosić: dla dwupokojowych 65 m. kw., dla trzypokojowych 90 m. kw., dla 4-pokojowych 120 m. kw. i dla 5-pokojowych 140 m.

kwadratowych. Na budowę mieszkań 4 i 5-cio pokojowych można udzielać kredyt tylko wyjątkowo, przyczem ilość takich mieszkań nie powinna przekraczać 10 proc. ogólnej ilości budujących się mieszkań.

2. Przepisy regulaminu nie wykluczają budowy mieszkań większych i bardziej luksusowych od tych, które są normą objęte, z tem jednak zastrzeżeniem, aby różnica kosztów z tego wynikała została pokrytą wyłącznie z własnego funduszu budującego.

3. Przyznany kredyt dla każdej poszczególnej budowy będzie wypłacany w miarę postępu budowy i w miarę wkładów budującego, nieobjętych kredytem.

4. Jeżeli tylko część projektowanego domu ma być przeznaczona na cele mieszkaniowe, część na sklepy, biura etc., to kredyt może być przyznany tylko na część mieszkaniową ogólnego kosztorysu.

5. Z ogólnej sumy kredytów, przypadających na daną gminę, ma być przyznany:

a) dla Spółdzielni akademickich i innych instytucyj, budujących domy nie dla zysku, 45 proc.;

b) dla osób prywatnych na wykończenie i nowe budowy — 35 proc.;

c) dla Zarządów miejskich — 10 proc. i

d) na rezerwę 10 proc.

Pod względem kolejności przyznawania kredytów każda z powyższych grup winna być podzieloną na następujące podgrupy:

a) budynki już wyprowadzone pod dach;

b) budynki rozpoczęte, których budowa winna być doprowadzona pod dach w bieżącym sezonie budowlanym, i

c) budynki projektowane.

VII. Wreszcie utworzono nowy Urząd: Komisariat do spraw Kredytu budowlanego przy Ministerstwie Skarbu.

Realna działalność w ruchu budowlanym w relacjach, złożonych przez przedstawicieli Rządu na drugim posiedzeniu Rady Państwowego funduszu rozbudowy w dniu 11 lipca b. r., przedstawia się następująco: Według obliczeń tymczasowych Polska potrzebuje budowy rocznie 60.000 nowych mieszkań kosztem 800 milionów złotych rocznie.

Dbając o dostateczne zaopatrzenie rynków w materiały budowlane, Bank Gospodarstwa Krajowego wypłacił przemysłowi ceramicznemu i cementowemu 8 milionów złotych pożyczek krótkoterminowych.

Pożyczki te nie uszczupliły ogólnej sumy, przeznaczonej na kredyty budowlane i osiągnęły rezultat pożądany, gdyż dzięki nim, cena cegły, podstawowego artykułu w budownictwie, z 70 zł, za tysiąc sztuk obniżona jest do 50 zł, za tysiąc; cena ta jest obowiązująca dla przemysłowców ceramicznych.

Aby nie hamować ruchu budowlanego do chwili ogłoszenia ustawy o rozbudowie miast i przepisów wykonawczych do niej, Bank Gospodarstwa Krajowego wydał po 1-szym kwietnia r. bież. przeszło 4 miliony złotych pożyczek na budowy poprzednio rozpoczęte. — Po ogłoszeniu przepisów wykonawczych do ustawy o rozbudowie, Bank Gospodarstwa Krajowego przystąpił, zgodnie z instrukcją p. Ministra Skarbu, do przyznawania pożyczek na mocy tej ustawy, które wypłacane są przez Bank w miarę postępu budowy. Projektuje się przyjmowanie podań o pożyczki budowlane do dnia 15 sierpnia r. b.

Dotychczasowa akcja kredytowa na cele rozbudowy została już rozpoczęta. Do chwili rozpoczęcia przez Rząd akcji budowlanej Bank Gospodarstwa Krajowego udzielił kilkuset kredytów na cele budowlane na sumę ogólną 7 milionów złotych; od dnia 9 marca do dnia 7 maja b. r. Bank Gospodarstwa Krajowego udzielił na cele budowlane 4 milionów złotych kredytu. — W maju przyznawanie dalszych kredytów musiało być wstrzymane do chwili ogłoszenia rozporządzenia wykonawczego do ustawy o rozbudowie miast. — Normalne przyznawanie kredytów na cele budowlane na mocy nowej ustawy rozpoczęło się 23-go czerwca r. b. Z Warszawy wpłynęło do Banku Gospodarstwa Krajowego dotychczas 54 podań (załatwiono 37 wniosków na sumę 4.9 milionów złotych), z prowincji wpłynęło 50 podań na sumę 1.9 milionów złotych (załatwiono 14 — na sumę 800 tysięcy złotych). Oddział Banku Gospodarstwa Krajowego we Lwowie przyznał pozatem kredyty na sumę 668 tysięcy złotych. Ogółem więc do chwili obecnej Bank Gospodarstwa Krajowego wyasygnował na cele budowlane 6.3 milj. złotych, nie licząc 4 milionów złotych, które wydał na te cele przed ogłoszeniem ustawy.

Dalszy komunikat oficjalny brzmi następująco:

Do dnia 29 lipca b. r. włącznie Bank Gospodarstwa Krajowego przyznał w Centrali na cele budowlane 119 pożyczek na sumę 10.354 tysięcy złotych. — Oddziały Banku Gospodarstwa Krajowego we Lwowie, w Krakowie i w Poznaniu wydały do tej chwili 40 pożyczek na sumę 3.062 tysięcy złotych. — Ogółem na ożywienie ruchu budowlanego wydał Bank Gospodarstwa Krajowego do chwili obecnej 159 pożyczek na sumę 13.4 milj. złotych.

Ostatni komunikat opiewa:

Do dnia 31 sierpnia Bank Gospodarstwa Krajowego przyznał na potrzeby ruchu budowlanego 431 pożyczek na sumę 21 milionów. Z kwoty tej Centrala Banku przyznała 267 pożyczek na sumę 15.350.000 zł., oddziały zaś 164 pożyczek na sumę 5.000.670 złotych.

Co do działalności komitetów rozbudowy brak nam dat. — Posiadając pewne daty z działalności Lwowskiego Komitetu rozbudowy, chcemy dla celów informacyjnych podzielić się niemi.

W czerwcu i lipcu Lwowski Komitet rozbudowy zaopiniował przychylnie następujące pożyczki:

86	pożyczek osobom pryw. na sumę	2 548 200.— zł
1	pożyczkę Spółdzielni oficerskiej	250 000.— „
1	„ Gminie miasta Lwowa	526 000.— „
1	„ na II-gi Dom techników	300 000.— „
1	„ na dom Słuch. weteryn.	160 000.— „
1	„ na uniwersyteckie domy akademickie i profesorskie	532 500.— „
4	drobne pożyczki	40 000.— „
95	Razem	4 356 700 — zł

Z pożyczek osobom prywatnym wypada: 49 pożyczek na dokończenie już rozpoczętych domów na ogólną kwotę 1.553.600,— zł., 13 pożyczek na rekonstrukcję złych domów na ogólną kwotę 246.700 złotych, 12 pożyczek na nowe budowy wyższych pięter na ogólną kwotę 457.500 złotych. Kredyty przyznano: do 75 proc. kosztorysów na rekonstrukcję walących się domów, do 65 proc. na nadbudowy i domy z małemi mieszkaniem, zni-

zając pożyczki nawet do 30 proc. kosztów budowy przy domach z mieszkaniami luksusowymi. — W myśl regulaminu przyznano największą ilość pożyczek na wykończenie rozpoczętych domów, pomimo, że Komitet zdawał sobie sprawę z tego, że większość tej kategorii pożyczkobiorców wykończyłaby rozpoczęte budowy i bez pomocy P. F. R.

Na podstawie przedłożonych kosztorysów okazuje się, że najtańszym sposobem przysporzenia mieszkań jest nadbudowa starych domów, przy której przeciętny koszt jednego pokoju wynosi 4.000 złotych. Uderzająco mało było zgłaszających się o pożyczki na nowe budowy: za przyznane na ten cel 457.500 złotych przewiduje się uzyskanie 76 ubikacyj mieszkalnych włącznie z kuchniami, co oczywiście nie wpłynie na zmniejszenie głodu mieszkaniowego. Widocznie budowa nowych domów nawet przy niskim procentowej pożyczce nie przedstawia się obecnie korzystnie. — Nie dopisały Spółdzielnie, gdyż z wyjątkiem jednej oficerskiej wcale nie zgłosiły się o pożyczkę.

Lwowska Filja Banku Gospodarstwa Krajowego wydała do 30 lipca r. b. promes na pożyczki z P. F. R. na ogólną kwotę 2.926.600 zł. Szczegółowe informacje pomieszczone zostały w artykule pod tyt. „Ustawa o Rozbudowie Miast“ w „Poradniku“ Nr. 12 z 1925 roku i w artykule p. t. „Jak otrzymać kredyt budowlany“ w „Poradniku“ Nr. 16 z 1925 roku.

W. J.

Stan i ruch oszczędności

złożonych w Spółdzielniach Kredytowych należących do Związku Spółdzielni Zarobk. i Gospod. w Poznaniu.

II.

1. Ogólna statystyka oszczędności od lipca r. 1924 do września r. 1925.

Wkłady oszczędnościowe stanowiły zawsze istotną podstawę działalności spółdzielni kredytowych. Najważniejszą część kapitału obrotowego spółdzielni kredytowych przypadają na wkłady oszczędnościowe, które łącznie z udziałami i funduszami rezerwowymi składały się niemal na całość kapitałów własnych i obcych. Zorganizowanie oszczędności zatem leży w najżywotniejszym interesie spółdzielni i ogromne i decydujące ma znaczenie nie tylko dla interesowanych instytucyj, ale nie mniej dla gospodarstwa narodowego i państwa. Jednakże sprawa oszczędności mogła się stać aktualną dopiero z chwilą ustalenia waluty. Teraz dopiero można było rozpocząć celową akcję oszczędnościową, pomyśleć o skutecznym zbudzeniu zmysłu oszczędności i dążyć do odbudowania oszczędności. Dlatego niezwłocznie po ustabilizowaniu waluty Związek przystąpił do systematycznego badania ruchu oszczędnościowego w spółdzielniach kredytowych, prowadząc w miesięcznych odstępach statystykę stanu i ruchu oszczędności. Wszystkie spółdzielnie kredytowe otrzymują zapas odpowiednich wykazów statystycznych do wypełnienia danych z początku i końca każdego miesiąca co do stanu oszczędności i miesięcznych wpłat i wypłat oddzielnie dla krótko- i długoterminowych wkładów oszczędnościowych. Wykazy poszczególnych Spółdzielni, po sprawdzeniu liczb nadesłanych, zbiera się i grupuje według jednolitego planu w odpowiednich tablicach, które

tworzą podstawę do dalszych szczegółowych obliczeń statystycznych.

a) Ilość spółdzielni zdających sprawozdanie.

Liczba spółdzielni kredytowych, należących do Związku, wynosi obecnie 213 wyłącznie spółdzielni, położonych na terenie wolnego miasta Gdańska.

Statystyka oszczędnościowa, która podajemy poniżej, odnosi się do najwyżej 172 spółdzielni, należących do najruchliwszych i najsprawniejszych. Liczba powyższa po pewnych wahaniach ustaliła się ostatecznie na ca. 125 spółdzielni pracujących regularnie, t. j. ca. 72% liczby poprzedniej. Ilość spółdzielni, których liczby zbiera się regularnie w periodach miesięcznych, jest zatem dostateczną, aby na jej podstawie odtworzyć sobie obraz właściwego stanu i rozwoju oszczędnościowego. Jednakże przy badaniu statystyki uwzględnić należy różność spółdzielni zdających sprawozdanie, jakoteż zmienność ich liczby.

b) Wzrost oszczędności.

Suma wkładów oszczędnościowych wynosiła w czasie badanego okresu najmniej ca. 1,8 miliona złotych — najwięcej zaś przeszło 5 milionów. Wzrost ten, wynoszący absolutnie ponad 3,2 miliony, względnie jest dość znaczny. Znaczniejszą jeszcze różnicę otrzymamy, jeżeli porównamy wkłady oszczędnościowe począwszy od 1 stycznia r. 1924. W takim wypadku oszczędność spółdzielni kredytowych, należących do Związku, od 1 stycznia roku zeszłego do czerwca roku bieżącego, wzrosła przeszło sto razy, osiągnęła więc liczbę, jakiej w proporcji wykazać nie mogą żadne inne instytucje pieniężne, przyjmujące wkłady oszczędnościowe. Świadczy to w każdym razie dobrze o zwiększającym się zaufaniu społeczeństwa do spółdzielni. W cyfrach procentowych, w porównaniu do innych instytucyj niespółdzielczych, zaufanie to przedstawia się znacznie. W liczbach absolutnych oszczędności spółdzielni wyrażają się jeszcze bardzo skromnie, zwłaszcza wobec czasów przedwojennych.

Tendencja zwykła, zaznaczająca się w statystyce oszczędnościowej, stała i trwałą jest przeważnie w pierwszych tylko miesiącach. Począwszy od miesiąca czerwca roku bieżącego można zauważyć pewne wahania. Są one tylko częściowo wynikiem różnicy w liczbie spółdzielni sprawozdanie zdających. Ostatnie wahania tłumaczą się w każdym razie kryzysem gospodarczym i finansowym, jak to uwydatniają liczby przypadające przeciętnie na jedną spółdzielnię. Na ogół jednakże tendencja przeciętnej sumy wkładów oszczędnościowych od samego początku jest wybitnie zwykłą. W drugiej połowie roku zeszłego przeciętna suma wkładów oszczędnościowych wynosiła 10 do 20 tysięcy złotych. W pierwszym miesiącu roku bieżącego podnosi się ona do 30 i osiąga w sierpniu roku bieżącego maksimum 40 tysięcy złotych. Zniżka — wynosząca 3—9% — przypada w tym czasie, t. j. w pięciu kwartałach, tylko na 3 miesiące t. j. marzec, czerwiec i sierpień. Wszystkie inne miesiące wykazują zwykłe, mniejszą lub większą, wynoszącą w poszczególnych miesiącach 3, 8, 10, 20 do 28%. Największą zwykłość w roku bieżącym przedstawiają miesiące kwiecień, lipiec i maj. Szczegóły wynikają z następującego zestawienia:

Data	O g ó ł e m			
	Ilość spółdzielni	Suma wkładów oszczędnościowych zł	Przeciętnie na 1 spółdzielnię zł	Przeciętna nadwyżka zniżka zł
30. VI. 1924	172	1 764 462	10 258	—
31. VII. 1924	170	2 238 043	13 170	+ 2912
31. VIII. 1924	170	2 465 581	14 503	+ 1338
30. IX. 1924	155	2 558 979	16 500	+ 2000
31. X. 1924	137	2 493 911	18 204	+ 1695
30. XI. 1924	137	2 694 510	19 668	+ 1464
31. XII. 1924	146	2 977 208	20 891	+ 723
31. I. 1925	101	2 536 620	25 412	+ 5021
28. II. 1925	180	3 868 605	29 758	+ 4946
31. III. 1925	101	2 916 753	28 879	— 879
30. IV. 1925	125	4 462 851	35 702	+ 6823
31. V. 1925	133	5 080 316	38 198	+ 2496
30. VI. 1925	121	4 877 557	36 178	— 2020
31. VII. 1925	124	5 013 915	40 435	+ 4257
31. VIII. 1925	124	4 593 074	37 041	— 3394

c) Krótko- i długoterminowe wkłady.

W powyższym zestawieniu przedstawiony został rozwój wkładów oszczędnościowych w liczbach ogólnych i przeciętnych, jednakże bez uwzględnienia terminu wypowiedzenia. Wobec ważności terminu wypowiedzenia wkładów oszczędnościowych ze względu na politykę kredytową i sprawność płatniczą spółdzielni w statystyce należało uwzględnić podział na wkłady krótkoterminowe i długoterminowe. Przed wojną w spółdzielniach, należących do Związku, wkłady długoterminowe były znacznie przeważające. Obecnie wkłady długoterminowe posiadają bezsprzecznie znaczną tendencję zwyżkową, Z chwilą rozpoczęcia statystyki wynosiły one tylko 40%, ale zwiększając się stopniowo, absolutnie i relatywnie, po nieznacznych tylko wahaniach, w ostatnich miesiącach doszły do 49,6%. Korzystne to przesunięcie, wynoszące ogółem ca 10%, świadczy o tem, że we wkładach spółdzielni kredytowych coraz znaczniejszy udział biorą właściwe oszczędności, które podnoszą się silniej, aniżeli wkłady krótkoterminowe, jak to wynika z następującego zestawienia:

Data	O g ó ł e m			
	Wkłady oszczędnościowe			
	krótko-terminowe zł	w procentach %	długo-terminowe zł	w procentach %
30. VI. 1924	1 050 631	59,6	713 851	40,4
31. VII. 1924	1 302 116	58,2	936 827	41,8
31. VIII. 1924	1 411 851	57,3	1 053 730	42,7
30. IX. 1924	1 508 683	59,0	1 050 296	41,0
31. X. 1924	1 497 957	60,1	995 954	39,9
30. XI. 1924	1 576 420	58,5	1 118 090	41,5
31. XII. 1924	1 757 665	59,0	1 219 543	41,0
31. I. 1925	1 488 935	58,0	1 077 685	42,0
28. II. 1925	2 358 646	61,0	1 509 959	39,0
31. III. 1925	1 635 936	56,1	1 260 817	43,9
30. IV. 1925	2 715 384	60,0	1 747 467	39,1
31. V. 1925	2 892 194	56,9	2 188 122	43,1
30. VI. 1925	2 486 797	56,8	1 800 760	43,2
31. VII. 1925	2 526 199	50,4	2 487 716	49,6
31. VIII. 1925	2 314 463	50,4	2 278 611	49,6

d) Ruch oszczędnościowy w poszczególnych miesiącach.

Statystyka ruchu oszczędnościowego stanowi ważne uzupełnienie poprzednich danych statystycznych. Mimo tendencji zwyżkowej, zwłaszcza liczb przeciętnych, przy statystyce, odnoszącej się do stanu oszczędności, zachodziły w poszczególnych miesiącach pewne odchylenia. Natomiast w ruchu oszczędnościowym tendencja zwyżkowa jest stała i ciągła bez przerwy, gdyż wpłaty mie-

sięczne zawsze przewyższają wypłaty, chociaż nadwyżka wpłat nad wypłatami waha się miesięcznie od ca. 100 do ca. 500 tysięcy złotych. W ostatnim miesiącu jednakże z rozpoczęciem kryzysu zaznacza się już zniżka, i to dość silna, bo wynosząca przeszło 120 tys. zł. Ogółem wzięwszy, od lipca roku zeszłego do końca sierpnia roku bieżącego, na wkłady krótko- i długoterminowe

wpłacono 15 854 634 zł
wypłacono 12 142 335 zł
różnica 3 712 299 zł.

Nadwyżka wpłat nad wypłatami, wynosząca 3,7 milionów, wyższą jest ca. 0,9 milj. od nadwyżki w stanie oszczędnościowym, która wynosi 2.828.592 złotych. Różnica ta pochodzi stąd, że w statystyce zmienną i różną była liczba spółdzielni, zdających sprawozdanie. Szczegóły, wykazujące do lipca włącznie tendencję zwyżkową, wynikają z zestawienia następującego:

Data	O g ó ł e m		
	wpłacono zł	wypłacono zł	nadwyżka zł
1924			
Lipiec	1 205 533	729 709	+ 475 824
Sierpień	988 697	742 199	+ 226 638
Wrzesień	1 048 117	841 570	+ 206 547
Październik	1 106 221	966 235	+ 139 986
Listopad	877 834	677 235	+ 200 599
Grudzień	861 311	695 985	+ 165 326
1925			
Styczeń	1 066 589	704 820	+ 361 769
Luty	1 264 244	742 812	+ 521 432
Marzec	932 583	610 751	+ 321 832
Kwiecień	1 467 600	1 048 674	+ 418 926
Maj	1 693 868	1 185 086	+ 528 252
Czerwiec	964 437	869 427	+ 95 010
Lipiec	1 362 731	1 189 677	+ 173 054
Sierpień	1 035 229	1 158 755	— 123 526

Charakterystyczną odmianę ruchu oszczędnościowego otrzymamy przy podziale wkładów na krótko- i długoterminowe. Obrót wkładów krótkoterminowych był następujący:

wpłacono 11 432 567 zł
wypłacono 9 784 170 zł
różnica 1 648 397 zł

Nadwyżka, osiągnięta z różnicy wpłat nad wypłatami przy wkładach krótkoterminowych, wynosi ca. 44 proc. ogólnej nadwyżki. Jednakże w ostatnich miesiącach wypłaty przewyższają wpłaty, wykazując zniżkę, wynoszącą przeszło 20, a w sierpniu nawet 150 tys. zł., jak to wynika z następującego zestawienia:

Data	Krótkoterminowe wkłady		
	wpłacono zł	wypłacono zł	nadwyżka zł
1924			
lipiec	841021	581368	+ 260553
sierpień	656478	546743	+ 109735
wrzesień	754446	664725	+ 89721
październik	838677	707278	+ 71399
listopad	650076	571613	+ 78463
grudzień	660418	579066	+ 81352
1925			
styczeń	830635	588268	+ 242367
luty	960044	599662	+ 360382
marzec	636979	513211	+ 123668
kwiecień	1156739	931876	+ 224863
maj	1131846	924072	+ 207774
czerwiec	678556	700728	— 22172
lipiec	873024	809413	— 26389
sierpień	762328	916147	— 153319

Natomiast wkłady długoterminowe w swym ruchu wykazują rytm więcej stały, a zawsze zwyżkowy. Mianowicie na wkłady długoterminowe

wpłacono	4 422 067 zł
wypłacono	2 358 165 zł
różnica	2 063 902 zł

Szczegółowy wykaz jest następujący:

Data	Długoterminowe wkłady		
	wpłacono zł	wypłacono zł	nadwyżka zł
1924			
lipiec	363 612	148 341	+ 215 271
sierpień	312 359	195 456	+ 116 903
wrzesień	203 671	176 845	+ 116 826
październik	267 544	198 957	+ 68 587
listopad	227 768	105 622	+ 122 136
grudzień	200 893	116 319	+ 84 574
1925			
styczeń	235 954	116 552	+ 119 402
luty	304 200	143 150	+ 161 050
marzec	295 704	97 540	+ 198 164
kwiecień	310 861	116 798	+ 194 063
maj	561 522	241 014	+ 320 508
czerwiec	285 881	168 699	+ 117 182
lipiec	489 707	290 264	+ 199 443
sierpień	272 401	242 608	+ 29 793

2. Wyszczególnienie statystyki oszczędnościowej.

Spółdzielnie kredytowe, należące do Związku, dzielą się według siedziby na Województwa: Poznańskie, Pomorskie i Śląskie. W każdym poszczególnym Województwie spółdzielnie kredytowe, niemo jednolitego typu, wykazują właściwe sobie znamiona. W Województwie Poznańskim, które skupia w sobie 70 proc. spółdzielni, przeważały zawsze spółdzielnie miejskie. Tylko 20 proc. spółdzielni przypada tu na spółdzielnie z siedzibą na wsi. Inaczej przedstawia się Województwo Pomorskie, które posiada 45 proc. spółdzielni wiejskich. Natomiast Śląsk, który wykazuje małą tylko liczbę spółdzielni, reprezentowany jest tylko po miastach. Z różnic tych wypływa odmienność rozwoju ruchu oszczędnościowego i dlatego, przy wyszczególnieniu danych statystycznych, należało podzielić spółdzielnie według siedziby odnośnie tak do województwa, jak do miasta i wsi.

a) Województwo Poznańskie.

Wkłady oszczędnościowe w spółdzielniach, położonych w Województwie Poznańskim, które z początku wynosiły ca. 65 proc. wszystkich wogóle wkładów, w dniu 31 sierpnia podniosły się do 77 proc. W dniu 1 lipca ub. roku wynosiły one 1,2 milionów złotych, w pierwszym kwartale roku bieżącego przekroczyły 2 miliony, w drugim — 3 miliony, dochodząc w dniu 31 lipca do 3,8 milionów. Natomiast w dniu 31 sierpnia r. b. zaznacza się spadek, względnie nieznaczny, bo wynoszący 0,27 milionów. Tendencja przeciętnej sumy wkładów oszczędnościowych, przypadającej na jedną spółdzielnię, położoną we Województwie Poznańskim, jest więcej trwałą i stałą, aniżeli w ogólnych rezultatach. Jednakże przeciętna suma wkładów oszczędnościowych jest tu naogół mniejszą, niekiedy nawet dość znacznie. I dopiero w ostatnich miesiącach stosunek ten bierze inny obrót, gdyż przeciętna suma wkładów spółdzielni w Województwie Poznańskim większą jest, aniżeli w sumie ogólnej. Zniżkę wykazują tylko dwa mie-

siące, t. j. czerwiec i sierpień. Szczegóły wynikały z następującego zestawienia:

Data	Województwo Poznańskie			
	Ilość spółdzielni	Suma wkładów oszczędnościowych zł	Przeciętnie na 1 spółdzielnię zł	Przeciętna nadwyżka zł
30. VI. 1924	123	1 158 281	9 417	—
31. VII. 1924	122	1 537 061	12 598	+ 3 181
31. VIII. 1924	122	1 676 211	13 739	+ 1 141
30. IX. 1924	110	1 662 868	15 117	+ 1 378
31. X. 1924	104	1 708 410	16 427	+ 1 310
30. XI. 1924	104	1 914 394	18 407	+ 1 980
31. XII. 1924	107	2 013 844	18 821	+ 414
31. I. 1925	72	1 493 048	20 736	+ 1 915
28. II. 1925	97	2 531 446	25 685	+ 4 949
31. III. 1925	76	2 317 765	30 497	+ 4 812
30. IV. 1925	92	3 046 827	33 118	+ 2 621
31. V. 1925	98	3 495 423	35 647	+ 2 529
30. VI. 1925	92	3 080 018	33 478	— 2 169
31. VII. 1925	92	3 833 536	41 669	+ 8 191
31. VIII. 1925	94	3 561 309	37 886	— 3 783

Podział wkładów oszczędnościowych, złożonych w spółdzielniach w Województwie Poznańskim, na krótko- i długoterminowe, wykazuje, że odsetek wkładów długoterminowych, w stosunku do wyników ogólnych — z wyjątkiem marca i listopada — jest tu większy w przecięciu o ca. 2 proc. Dopiero w ostatnim miesiącu różnica ta spada na drobny tylko ułamek, wynoszący 0,2 proc. W poszczególnych miesiącach stosunek wkładów krótkoterminowych do długoterminowych przedstawiał się jak następuje:

Data	Województwo Poznańskie			
	Wkłady oszczędnościowe			
	krótkoterminowe zł	w procentach %	długoterminowe zł	w procentach %
30. VI. 1924	646 893	55,8	511 398	44,2
31. VII. 1924	863 140	56,1	673 921	43,9
31. VIII. 1924	947 503	56,5	728 708	43,5
30. IX. 1924	1 003 930	60,4	658 938	39,6
31. X. 1924	965 540	58,5	742 870	43,5
30. XI. 1924	1 076 353	56,2	838 041	43,8
31. XII. 1924	1 135 678	58,4	878 166	43,6
31. I. 1925	816 870	54,7	676 178	45,3
28. II. 1925	1 493 581	59,0	1 037 865	41,0
31. III. 1925	1 393 481	60,1	924 284	39,9
30. IV. 1925	1 694 607	55,6	1 352 220	44,4
31. V. 1925	1 809 159	51,7	1 686 264	48,3
30. VI. 1925	1 685 842	54,7	1 394 176	45,3
31. VII. 1925	1 870 369	48,8	1 963 167	51,2
31. VIII. 1925	1 787 970	50,2	1 773 339	49,8

Podział wkładów według siedziby spółdzielni w miastach i na wsi wykazuje, że odsetek wkładów, złożonych w spół. na wsi, jest bardzo nieznaczny z silną jednakże tendencją zwyżkową w ostatnich miesiącach, w których dochodził do 5—4 procent. Z podziału wkładów oszczędnościowych na krótko- i długoterminowe, z uwzględnieniem siedziby spółdzielni w miastach i na wsi, wynika, że na wsi przeważały wkłady długoterminowe na ogół znacznie, aniżeli w miejskich spółdzielniach. Tylko w miesiącach czerwcu i lipcu wkłady krótkoterminowe znaczniejszy wykazują procent i są relatywnie i absolutnie większe niż

wkłady długoterminowe. Przy ostatnim spadku, jaki zaznaczył się w końcu sierpnia wobec lipca, wkłady krótkoterminowe na wsi doznały o wiele znacniejszego uszczerbku, niż wkłady długoterminowe. Naodwrot po miastach wkłady krótkoterminowe większą wykazywały stałość, aniżeli wkłady długoterminowe, które spadły znacznie. Rozwój wkładów krótkoterminowych i długoterminowych w spółdzielniach, położonych po miastach, przedstawia się, jak następuje:

Data	Województwo Poznańskie — Miasta			
	Liczba Spółdzielni	Wkłady oszczędnościowe		
		krótkoterminowe zł	długoterminowe zł	Razem zł
31. VII. 1924	102	866 439	654 624	1 521 063
31. VIII. 1924	101	941 433	714 715	1 656 148
30. IX. 1924	97	996 849	643 984	1 640 833
31. X. 1924	87	976 548	749 108	1 725 656
30. XI. 1924	86	1 069 382	819 371	1 888 753
31. XII. 1924	75	906 442	757 844	1 664 286
1. I. 1925	64	814 587	655 833	1 470 420
28. II. 1925	84	1 485 855	1 013 074	2 498 929
31. III. 1925	76	1 385 596	903 568	2 289 164
30. IV. 1925	76	1 687 135	1 321 656	3 008 791
31. V. 1925	79	1 800 995	1 643 220	3 444 215
31. VI. 1925	77	1 619 889	1 345 648	2 965 537
30. VII. 1925	75	1 753 696	1 879 315	3 633 011
31. VIII. 1925	79	1 724 302	1 698 970	3 423 272

Odnośne dane, dotyczące spółdzielni z siedzibą na wsi, przedstawiają się w swym rozwoju, jak następuje:

Data	Województwo Poznańskie — Wieś			
	Liczba Spółdzielni	Wkłady oszczędnościowe		
		krótkoterminowe. zł	długoterminowe. zł	Razem zł
31. VII. 1924.	21	6 693	9 852	16 545
31. VIII. 1924.	21	6 070	13 993	20 063
30. IX. 1924.	22	7 081	14 954	22 035
31. X. 1924.	18	6 970	15 691	22 661
30. XI. 1924.	18	6 971	18 670	25 641
31. XII. 1924.	17	8 469	19 918	28 387
1. I. 1925.	13	2 283	20 345	22 628
28. II. 1925.	18	7 726	24 791	32 517
31. III. 1925.	13	7 885	20 716	28 601
30. IV. 1925.	14	7 472	30 564	38 036
31. V. 1925.	19	8 164	43 044	51 208
31. VI. 1925.	15	65 953	48 528	114 481
30. VII. 1925.	17	1 16 673	83 852	200 525
31. VIII. 1925.	15	63 688	74 369	138 057

Ruch wkładowy spółdzielni, położonych w Województwie Poznańskim, w całości swej, tj. odnośnie do wkładów krótkoterminowych i długoterminowych, w rozwoju swym przedstawia tę samą stałą tendencję zwykłą, jak przy wynikach ogólnych. To samo odnosi się do wkładów długoterminowych wyłączenie, których wpłaty zawsze przewyższają wypłaty. Jednakże przy wkładach krótkoterminowych nadwyżka wpłat innej jest stałą, wykazując nadwyżkę wypłat nietylko w ostatnich miesiącach, ale ponadto jeszcze w październiku i grudniu roku zeszłego. Szczegółowe dane zawiera następująca tabelka, w której wpłaty i wypłaty, oddzielnie dla wkładów krótko- i długoterminowych, przedstawione są począwszy od lipca roku zeszłego do sierpnia roku bieżącego włącznie.

Data	W p ł a c o n o			W y p ł a c o n o		
	krótkoterminowe	długoterminowe	razem	krótkoterminowe	długoterminowe	razem
1924						
Lipiec	647 215	253 255	900 470	420 976	100 167	521 143
Sierpień	491 844	196 866	688 710	407 481	142 079	549 560
Wrzesień	542 633	142 109	684 742	495 165	110 556	605 721
Październik	507 131	221 862	728 993	519 834	89 742	619 576
Listopad	462 140	184 560	646 700	351 327	89 880	441 216
Grudzień	426 534	136 387	562 921	440 580	101 906	542 486
1925						
Styczeń	511 083	142 278	653 361	427 086	86 858	513 944
Luty	653 861	234 201	888 062	434 912	110 674	545 586
Marzec	500 967	185 005	685 972	391 493	55 366	446 859
Kwiecień	793 933	255 932	1 049 865	619 322	88 412	707 734
Maj	683 118	489 654	1 172 772	578 808	189 806	768 704
Czerwiec	528 394	235 795	764 189	551 525	136 030	687 555
Lipiec	677 868	379 059	1 056 927	704 679	220 604	925 283
Sierpień	649 658	196 607	846 260	770 033	170 511	940 544

Szczegółowe dane statystyczne, odnoszące się do województwa pomorskiego i śląskiego podamy w następnym numerze „Poradnika“.

Sytuacja na rynkach zbożowych zagranicą.

Położenie na międzynarodowym rynku zbożowym jest coraz cięższe, ponieważ tegoroczne urodzaje są naogół we wszystkich krajach kuli ziemskiej dobre. Jakkolwiek brak jest jeszcze dokładnych cyfr sprzętu, to jednak liczyć się trzeba z ewtl. nadwyżką tegorocznego sprzętu nad przypuszczalne spożycie. Nadwyżka będzie decydującym czynnikiem, ponieważ spożycie zboża obraca się w dość stałych normach, a zatem zmniejszenie się choćby niewielkiej nadwyżki, spowodować może zmniejszenie nacisku podaży na ceny. Oprócz tego na ukształtowanie konjunktury wpłyną w znacznej mierze dwa czynniki, a mianowicie: zdolność transportowa Rosji dla umożliwienia eksportu, oraz stan żniw w Ameryce Północnej. Istnieje przypuszczenie, że sprzęt ogólny w Kanadzie będzie lepszy niż dotąd przypuszczano.

Sytuacja cen zboża nie przedstawiałaby się tak niekorzystnie, gdyby nie dochodziły jeszcze pewne czynniki, działające na zniżkę. Uwzględnić zatem należy fakt, że zapasy mąki z zeszłego roku są bardzo znaczne i dotąd nie wyczerpane, a dalej zastrajający się kryzys w krajach przemysłowych, który powoduje, wprawdzie niezbyt wielkie, ze względu na trudność ograniczenia spożycia chleba, jednakże wywierające decydujący wpływ na zmniejszenie się zapotrzebowania na zboże. Poza to młynarstwo zagranicą przeżywa niemniej silny kryzys, który uniemożliwia mu gromadzenie większych zapasów zboża. Dalej pamiętać trzeba o trudnościach kredytowych, którym trzeba przypisać silną podaż zboża we wszystkich krajach eksportujących. O ile dotąd podrzymywaliśmy ceny sprzedaży, dokonane w maju i w czerwcu z dostawą na wrzesień i październik, to obecnie dostawy te są pokryte, a sprzedaż zboża po cenach dziennych nie jest zachęcająca.

Niektórzy twierdzą, że ceny poprawią się, jeśli nie w końcu roku, to ewtl. w lutym lub marcu roku przyszłego. Gdyby te przewidywania sprawdziły się, miałyby one duże znaczenie zarówno dla rolnictwa, jak i dla Skarbu Państwa, który dąży do ograniczenia importu w celu otrzymania czynnego bi-

lansu handlowego, co wpłynie na poprawę kursu złotego i na poprawę stosunków kredytowych w Polsce. Ułatwienia kredytowe pozwoliłyby rolnictwu wstrzymać sprzedaż zboża do stycznia roku przyszłego, kiedy wzrośnie zapotrzebowanie na zboże zagranicą i kiedy w krajach importujących wyczerpią się zapasy. Liczyć również można na to, że w wyżej wspomnianych miesiącach ustanie wywóz z Niemiec, a zacznie się przywóz, oraz że w obecnych warunkach transportowych, w razie ostrej zimy, Rosja odpadnie jako konkurent eksportujący.

Gdyby przewidywania nasze sprawdziły się, wówczas wypadłyby one korzystnie dla rolnictwa. Czy tak będzie — trudno ocenić, gdyż istnieje pogląd wręcz przeciwny, uzasadniający jak najbardziej spieszna sprzedaż zagranicę, aby pokryć zapotrzebowania przed nadejściem na rynki europejskie zboża amerykańskiego.

Gdańsk we wrześniu.

Dr. Stefan Goldmann.

W sprawie artykułu „Obliczenie podatku dochodowego przez spółdzielnie”.

W artykule „Obliczenie podatku dochodowego przez spółdzielnie”, umieszczonym w nr. 15 „Poradnika Spółdzielni” z dn. 1 sierpnia 1925 roku (str. 330), wkraśl się błąd. Mianowicie w kolumnie drugiej na str. 331 „Poradnika” pod pozycją „Rubryka 9 zeznania” — 91,2% zysku, przypadającego na obrót z członkami według stopy, podanej w punkcie 6 zeznania, obliczono od sumy 1855, jako zysku bilansowego podanego w przykładzie I-ym; procent ten trzeba obliczyć w stosunku do sumy 3686,12 jako ustawowego dochodu (zysku) podatkowego, a nie w stosunku do 1855.

91,2% sumy 3686,12 stanowi 3361,74. Po odjęciu 3361,74 od sumy 3686,12 otrzymamy 324,38, jako sumę dochodu do opodatkowania.

Ponieważ suma dochodu podatkowego jest mniejsza od 1500 zł., spółdzielnia jest zwolniona od podatku dochodowego całkowicie.

Gdyby suma dochodu (zysku) podatkowego stanowiła 1500 zł lub była wyższa od 1500 zł, spółdzielnia obowiązana byłaby opłacić podatek według skali podanej w art. „Podatek dochodowy” (Nr. 9 „Poradnika Spółdzielni” z r. b., str. 179).

Jan Boguszewski.

SPRAWY BIEŻĄCE.

Do uczestników Związku Spółdzielni Zarobkowych i Gospodarczych w Poznaniu.

Szanownym Spółdzielniom podajemy do wiadomości, że tegoroczny **Sejmik**

odbędzie się tak samo, jak w roku poprzednim, dopiero w końcu listopada. Dokładny termin i porządek obrad podamy później.

Poznań, d. 1 października 1925.

Patronat.

Szanownym Spółdzielniom mleczarskim podajemy do wiadomości, że stosownie do komunikatów Wielkopolskiej Izby Rolniczej, In-

stytut Mleczarski Stacji Doświadczalnej W. I. R. w Poznaniu, ul. Dąbrowskiego 17 wysyła kartony na próbki masła na II ocenę masła i serów. Po- zatem Instytut dostarcza podpuszczkę w płynie o mocy ca. 1:15000 w cenie 4.— zł za 1 litr i 3.— zł za $\frac{3}{4}$ litra.

Poznań, dnia 1 października 1925.

Patronat.

Szanownym Spółdzielniom podajemy do wiadomości, że Centrala Rolników, oddział w Gdańsku z dniem 1 października przenosi swe ubikacje biurowe z Pfefferstadt 38-39 na Langermarkt 15. I. piętro.

Poznań, dnia 1 października 1925.

Patronat.

Dotyczy okólników Związku Spółdzielni Zarobkowych i Gospodarczych.

Poniżej podajemy treść dalszych okólników przesłanych do Spółdzielni w czasie od 1 do 17 września r. b.

Okólnik nr. 49 l. dz. 10 370/25 z dnia 1 września b. r.

W sprawie obliczania przez Spółdzielnie Kredytowe składek związkowych.

Okólnik nr. 50 l. dz. 10 573/25 z dnia 5 września b. r.

W sprawie konieczności przeprowadzenia rewizji bilansowej i bieżącej w spółdzielniach rolniczo handlowych przez zaprzysiężonego rewizora. Okólnik rozesłano do pp. Prezesów Rad Nadzorczych Spółdzielni Rolniczo-handlowych.

Okólnik nr. 51. l. dz. 10 956/25 z dnia 17 września b. r.

Ogólne wskazówki dotyczące: 1. ostatecznego terminu W. Zgromadzeń, 2. sposobu pokrywania strat przy bilansach rocznych, 3. obowiązku nadsyłania do Patronatu miesięcznego odpisu bilansów, 4. gospodarki wekslowej. Okólnik otrzymały Spółdzielnie Rolniczo-handlowe.

PRZEGLĄD CZASOPISM.

Czasopismo Spółdzielni Rolniczych. Organ Zjednoczenia Związków Spółdzielni Rolniczych Rzeczypospolitej Polskiej w Warszawie. Nr. 25 z dnia 10 września 1925 r.

Treść: Rozważania. — Odrodzenie wsi polskiej przez Spółdzielczość. — Spółdzielczość w Danii. — Spółdzielczość i rachunkowość w Polsce w wiekach średnich. — Weksel. — Korespondencje. — Wiadomości różne. — Z piśmiennictwa. — Rady i wskazówki. — Sprawozdanie targowe. — Rejestr Spółdzielni.

Oszczędność. Tygodnik poświęcony sprawie organizacji oszczędności w Polsce.

Treść numeru 19 z dnia 13 września 1925 r.: Rozbudowa oszczędności wymaga organizacji. — Kilka uwag w sprawie czeku w Polsce. — Nasza polityka gospodarcza. — Spółdzielnie kredytowe. — Kasy szkolne. — Jeszcze o oszczędnościach w mierniku stałym. — British goods are best. — Technika propagandy: Parę sposobów praktycznego krzewienia oszczędności w szkole powszechnej. — Kronika gospodarcza i skarbowa. — Pomoce propagandowe: Potrzeba intensywnej propagandy. Karneciki i mareczki oszczędnościowe.

Treść numeru 20 z dnia 20 września 1925 r.:

Domagamy się ustawowej opieki dla wkładów oszczędnościowych. — Ewolucja instytucji oszczędnościowych. — Oszczędność i praca. — O program działalności komunalnych kas oszczędności. — Organizacje oszczędności w szkole. — Uchwała pedagogów w sprawie krzewienia oszczędności w szkole. — Technika propagandy: Formy propagandy, organizowanej przez kasy oszczędności. — Kronika gospodarcza i skarbowa.

ZMIANA OSÓB.

Rolnik w Rawiczu. Na II-go członka Zarządu wybrała Rada Nadzorcza p. Wł. Broekere z Poznania.

„Zgoda“ we Wrześni. W dniu 18 sierpnia b. r. zmarł ś. p. Stanisław Durczak, długoletni członek Zarządu „Zgody“

we Wrześni. Zmarły prowadził dział oświaty i propagandy, okazując zawsze wielki zapał ku szerzeniu idei spółdzielczej. Cześć Jego pamięci!

Rolnik w Świeciu. W miejsce ustępującego członka Zarządu p. Br. Boruckiego wybraną została p. Wiktorja Scisłowska.

Cukrownia w Gostyniu. Uchwałą Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia z dnia 20. 8. b. r. do Zarządu jako 3-ci członek wybranym został p. Z. Psarski.

„Rolnik“ w Jutrosinie. Członek Zarządu p. Formanowicz ustępuje z dniem 1. listopada b. r. Do Zarządu wybrano p. Aleksandra Scherwentkego z Bydgoszczy.

Sprostowanie.

W nr. 13 „Poradnika Spółdzielni“ str. 297, w bilansie Banku Ludowego w Staszowie w rubryce pierwszej zamiast 600,54; winno być 600,45; w rubryce drugiej zamiast 980,60; winno być 16 980,60; Suma bilansowa przy poszczególnych stronach wynosi per 31. XII. 1924 r. 30 764,72 per 1. I. 1925 r. 93 713,30.

Spółdzielnie, należące do jednego z poniżej podanych Związków, winny skierowywać swe korespondencje do odnośnego Związku pod adresem:

1
Związek Spółdzielni Zarobkowych i Gospodarczych, t. z. w Poznaniu, Pl. Wolności 18.
Tel 2056, 2183, 2184, 4321.
Konto czek.: Rk. P.K.O. nr. 200744.
Przesyłki adresować należy:
Patronat, Poznań,
Skrzynka Poczтовая 280.

2
Związek Stowarzyszeń Zarobkow. i Gospodarczych we Lwowie,
ulica Jagiellońska 1,
Telefon 15-68.
Rk. P. K. O. 148-802.
Oddział Związku w Krakowie.
Rynek główny 6, 2 schody, II p.

3
Związek Spółdzielni Polskich w Warszawie
ulica Jasna 8, m. 8, III p.
Telefon 109-02.
Konto czekowe: Rk. P. K. O. 190.
Oddział Związku Spółdzielni Polskich w Wilnie
ul. Mickiewicza 1.

4
Związek Rewizyjny Spółdzielni Kółek Rolniczych w Krakowie
Oddział Kraków, Wiślna 8.
Telefon 33-87.
Oddział (Prezydjum) Lwów
Mickiewicza 26. Tel. 32-41.

OGŁOSZENIA.

REJESTR SPÓŁDZIELNI.

1 W naszym rejestrze spółdzielni zapisano dziś pod Nr: 19 „Rolnik“ w Nowym spółdzielnia rolniczo - handlowa z odpowiedzialnością ograniczoną, Nowe.

Statut ustalono w dniu 26 lipca 1925 r.

Celem spółdzielni jest zakup i sprzedaż płodów i artykułów rolniczych.

Udział wynosi 200 złotych i winien być wpłacony natychmiast w pełnej sumie.

Członkowie spółdzielni odpowiadają zadeklarowanymi udziałami a nadto dodatkowo do podwójnej wysokości zadeklarowanych udziałów.

Członkami zarządu są:
Marjan Niezgodzki z Nowego
Kazimierz Gólkowski z Nowego
Wacław Grodzki z Nowego.

Ogłoszenia dokonuje się w „Pielgrzymie“ i „Poradniku Spółdzielni“ w Poznaniu.

Do oświadczenia woli w imieniu spółdzielni potrzeba podpisu przynajmniej dwóch członków.

Nowe, dnia 28 sierpnia 1925 r.

Sąd Powiatowy.

WALNE ZGROMADZENIA.

1 Walne Zgromadzenie

należącej do Spółdzielni odbędzie się, **dnia 20. października 1925 r. o godz. 3 w lokalu p. Wybieralskiego** z następującym porządkiem obrad:

1. Zagajenie i ukonstytuowanie się biura.
2. Sprawozdanie z odbytej urzędowej rewizji.
3. Sprawozdanie kasowe Zarządu za rok 1924.
4. Sprawozdanie Rady Nadzorczej Banku.
5. Przyjęcie bilansu za rok 1924 i udzielenie Zarządowi i Radzie Nadzorczej pokwitowania.
6. Podział zysku.
7. Bilans otwarcia w złotych per 1. I. 25 i przyjęcie tegoż.
8. Uchwały wynikające z art. 46 Ustawy o Spółdzielniach.
9. Wybór 3 członków Rady Nadzorczej.
10. Wolne wnioski.

Jutrosin, 27 września 1925.

Bank Ludowy

Spółdz. z odpowiedzialnością nieogran. w Jutrosinie.
W. Waściński, wice-prezes.

**[2] XX Walne Zgromadzenie
Rzemieśniczo - rolniczej Spółdzielni pożyczkowej
i oszczędności w Leżajsku,**

Spółdzielnia zarejestrowana z ograniczoną odpowiedzialnością, odbędzie się, dnia 14. października 1925 o godzinie 1/3-iej po południu w biurze Spółdzielni.

Porządek dzienny:

1. Odczytanie protokołu z ostatniego Walnego Zgromadzenia.
2. Odczytanie sprawozdania rewizyjnego Związku z rewizji.
3. Sprawozdanie Dyrekcji z czynności i rachunków za r. 1924.
4. Przedłożenie bilansu otwarcia w złotych na r. 1925.
5. Sprawozdanie Rady nadz. z czynności nadzoru i kontroli o przedmiocie sprawozdania Dyrekcji i w przedmiocie bilansu otwarcia w złotych na r. 1925, tudzież wniosek wraz z komisją rewizyjną co do udzielenia Dyrekcji absolutorjum za r. 1924 i zatwierdzenie bilansu otwarcia na r. 1925.
6. Rozdział czystego zysku, za r. 1924.
7. Zmiana postanowień statutu § 1, 2, 12, 41, 42, 43, 45, 47.
8. Oznaczenie granicy najwyższego obciążenia Spółdzielni.
9. Oznaczenie granicy najwyższej sumy kredytu dla jednego członka Spółdzielni.
10. Wybór uzupełniający Rady nadzorczej.
11. Zmiana firmy.
12. Zatwierdzenie uchwały Rady nadzorczej co do ustalenia udziałów.
13. Wybór komisji rewizyjnej na r. 1925.
14. Wnioski.

W razie braku kompletu przepisanego par. 38. statutu, następne Walne Zgromadzenie odbędzie się tego samego dnia o godzinie 1/4-tej po południu i uchwały jego będą ważne bez względu na ilość obecnych członków.

Dyrekcja:

S. Wodziński.

A. Gdula.

**[2] Walne Zgromadzenie
Kasy Pożyczkowej i Oszczędności w Jaworowie,
Spółdzielni zarej. z ogr. odpow.**

Odbędzie się dnia 5. października 1925. o godzinie 2. popołudniu bez względu na ilość obecnych członków w lokalu Kasy, z następującym porządkiem dziennym:

1. Odczytanie protokołu z ostatniego Walnego Zgrom. członków.
2. Odczytanie sprawozdania rewizyjnego z rewizji spółdzielni przeprowadzonej przez Związek.
3. Sprawozdanie Dyrekcji z czynności i rachunków za r. 1924.
4. Przedłożenie bilansu otwarcia w złotych na r. 1925.
5. Sprawozdanie Rady Nadzorczej z czynności nadzoru i kontroli w przedmiocie sprawozdania Dyrekcji i w przedmiocie bilansu otwarcia w złotych na r. 1925, tudzież wniosek Rady Nadzorczej co do udzielenia Dyrekcji absolutorjum za r. 1924 i zatwierdzenie bilansu otwarcia na r. 1925.
6. Zmiana postanowień statutu, a mianowicie § 2, 26, 12, 43, 45, 46, 47.
7. Oznaczenie granicy najwyższego obciążenia spółdzielni.
8. Oznaczenie granicy najwyższej sumy kredytu dla jednego członka Spółdzielni.
9. Wybór uzupełniający Rady Nadzorczej.
10. Wnioski członków.

Jaworów, dnia 15. września 1925.

Rada Nadzorcza:

Szeptycki, prezes.

**[3] Walne Zgromadzenie
członków Wołyńskiej Rolniczej Spółdzielni Kredytowej w Łucku, Stowarzyszenie Spółdzielcze z ogr. odp.**

odbędzie się dnia 14 października 1925 r. o godz. 10 rano w lokalu Związku Ziemian Wołynia w Łucku ul. Mickiewicza 5.

Porządek dzienny:

1. Zagajenie
2. Wybór Przewodniczącego.
8. Odczytanie protokołu poprzedniego Walnego Zgromadzenia.

4. Podniesienie wysokości udziałów.
5. Plan dalszych prac Spółdzielni.
6. Wybór władz Spółdzielni.
7. Wolne wnioski.

W razie braku przepisanego quorum odbędzie się tegoż dnia o godz. 11 rano w tymże lokalu Walne Zgromadzenie, z tymże porządkiem dziennym, prawomocne bez względu na ilość obecnych członków (§ 38 Statutu Spółdzielni).

Dyrekcja.

BILANSE.

**[1] Rolnik w Tucholi.
Bilans z dnia 30 czerwca 1924 r.**

zł Aktywa.		Pasywa.		zł
187,62	Kasa	Udziały		254,51
5 639,32	Towary	Fundusz rezerw.		913,99
—,01	Banki	Rezerwa specjalna		1,05
101,38	Efakta	Fund. wtpl. pret.		1,66
8 500,—	Weksle	Weksle		8 500,—
—,01	Filja Czarsk	Banki rach. bież.		817,95
1 532,19	Rolnicy rach. bież.	Banki pożyczki		—,06
1 993,71	Kupcy rach. bież.	Rolnicy rach. bież.		5 810,02
243,89	Utensylja A.	Kupcy rach. bież.		367,02
—,01	Utensylja B.	Do dysp. W. Zgrom.		1 531,78
<u>18 198,04</u>				<u>18 198,04</u>

Bilans z dnia 1 lipca 1924 r.

zł Aktywa		Pasywa		zł
187,52	Kasa	Udziały		963,71
5 639,32	Towary	Fundusz rezerwowoy		1 034,93
125,—	Banki	Rezerwa specjalna		5 111,54
961,60	Efakta	Fund. wtpl. pret.		72,87
8 500,—	Weksle	Fundusz emeryt.		425,06
—,01	Filja Czarsk	Weksle		8 500,—
1 532,19	Rolnicy rach. bież.	Banki rach. bież.		817,95
1 993,71	Kupcy rach. bież.	Banki pożyczki		615,70
400,—	Żywy inwentarz	Rolnicy rach. bież.		5 810,02
1,—	Utensylja A	Kupcy rach. bież.		367,02
5 910,23	Utensylja B	Do dysp. W. Zgrom.		1 531,78
<u>25 250,58</u>				<u>25 250,58</u>

Na rok 1923/24 przeszło 115 członków. W ciągu roku przybyło 3, ubyło 9. Na rok 1924/25 przeszło 109 członków

Rolnik Tuchola

Spółdz. Roln. Handl. z odp. ogr.

A. Spitz.

T. Szawelski.

[2] Towarzystwo zaliczkowe we Frysztaku

Bilans zamknięcia z dnia 31 grudnia 1924

zł Aktywa		Pasywa		zł
—,18	Udziały	Pożyczki skrypt.		—,00
10,09	Wkłady	Lokacje		—,28
1,17	Fundusz rezerw.	Gotówka		—,24
		Danina		—,02
		Strata za rok 1921		—,02
		„ „ „ 1922		—,15
		„ „ „ 1923		10,64
<u>11,44</u>				<u>11,44</u>

Bilans otwarcia w złotych na dzień 1. I. 1925

zł Aktywa		Pasywa		zł
3 150,64	Poż. skrypt. int. 3% %	Udziały		—,18
218,24	„ wekslowe 10 %	Wkłady		10,09
1 275,—	Polska poż. konwers.	Fundusz strat		2 818,88
6 000,—	Realność	„ rezerwowoy		4 107,48
400,—	Ruchomości	„ budowlany		4 107,49
—,24	Gotówka z roku 1924			
<u>1 1044,12</u>				<u>1 1044,12</u>

Z dniem 1 stycznia 1925 liczy Towarzystwo 754 członków. Sprawozdanie niniejsze zatwierdzone zostało przez Walne Zgromadzenie w dniu 21 sierpnia 1925.

**Towarzystwo zaliczkowe we Frysztaku
Spółdz. zarej. z ogr. odpow.**

Tad. Witkowski.

Gawryś.

1 Rolnik w Żerkowie.
Bilans z dnia 30 czerwca 1924 r.

Aktywa		Pasywa	
zł			zł
6,74	Kasa	Udziały	665,82
4 970,05	Towary	Fund. rezerwow.	527,43
30,71	Banki	Rezerwa specjalna	8,92
400,78	Akcje	Weksle	2 860,—
17 153,74	Rach. bież.	Banki	358,56
154,02	Sumy przechodnie	Rach. bieżący	13 585,40
1,—	Utensylja	Sumy przechodnie	187,50
		Wątpliwi debitorzy	541,05
		Do dysp. W. Zgrom.	3 982,36
<u>22 717,04</u>			<u>22 717,04</u>

Bilans z dnia 1 lipca 1924 r.

Aktywa		Pasywa	
zł			zł
6,74	Kasa	Udziały	665,82
4 970,05	Towary	Fundusz rezerw.	2 534,25
30,71	Banki	Rezerwa specj.	8,92
608,60	Akcje	Weksle	2 860,—
17 153,74	Rach. bież.	Banki	358,56
154,02	Sumy przechodnie	Rach. bież.	13 585,40
1 800,—	Utensylja	Sumy przechodnie	187,50
		Wątpl. debitorzy	541,05
		Do dysp. W. Zgrom.	3 982,36
<u>24 723,86</u>			<u>24 723,86</u>

Na rok 1923/24 przeszło 133 członków. W ciągu roku przybyło 5, ubyło 8. Na rok 1924/25 przeszło 130 członków.

Rolnik w Żerkowie

Spółdz. roln.-handl. z odp. ogr.

Wł. Szczygłowski.

K. Nowakowski.

1 Bank Ludowy w Rybniku.
Bilans z dnia 31 grudnia 1924 r.

Aktywa.		Pasywa.	
zł			zł
1 549,13	Kasa	Udziały	6 468,80
22 950,59	Banki	Fundusz rezerw.	7 672,65
819,—	Akcje	Rezerwa specj.	223,85
12 000,—	Efekta	Depozyta	116 683,47
98 520,—	Weksle	Do dysp. W. Zgrom.	4 838,69
1,—	Nieruchomości		
47,74	Koszty proc.		
<u>135 887,46</u>			<u>135 887,46</u>

Bilans z dnia 1 stycznia 1925 r.

Aktywa		Pasywa	
zł			zł
1 549,13	Kasa	Udziały	6 468,80
22 950,59	Banki	Fundusz rezerw.	41 176,05
819,—	Akcje	Rezerwa specj.	223,85
12 000,—	Efekta	Depozyta	120 758,44
98 520,—	Weksle	Do dysp. W. Zgrom.	687,32
2 200,—	Ruchomości		
31 228,—	Nieruchomości		
47,74	Koszty proc.		
<u>169 314,46</u>			<u>169 314,46</u>

Na rok 1924 przeszło 1529 członków, w ciągu roku przybyło 35, ubyło 176; na rok 1925 przeszło 1388 członków.

Rybnik, 11 sierpnia 1925 r.

Bank Ludowy

Spółdz. zap. z nieogr. odpow. w Rybniku.

Fr. Ogon.

Fl. Piecha.

1 Rolnik w Czerniewicach.
Bilans z dnia 30. czerwca 1924 r.

Aktywa.		Pasywa.	
zł			zł
1 084,12	Kasa	Udziały	29,98
4 033,83	Towary	Fundusz rezerw.	0,83
1 094,83	Rach. bież. Kupcy	Rach. bież. (rolnicy)	7 067,13
7 356,90	Banki	Weksle	1 500,—
500,—	Akcje i udz. w Spółdz.	Do dysp. W. Zgrom.	5 549,24
77,50	Utensylja		
<u>14 147,18</u>			<u>14 147,18</u>

Bilans z dnia 1 lipca 1924 r.

Aktywa.		Pasywa.	
zł			zł
1 084,12	Kasa	Udziały	5 465,46
4 033,83	Towary	Fundusz rezerw.	114,59
1 094,83	Rach. bież. kupcy	Rach. bież. (rolnicy)	7 067,13
7 356,90	Banki	Weksle	1 500,—
500,—	Akcje i udz. w Spółdz.		
77,50	Utensylja		
<u>14 147,18</u>			<u>14 147,18</u>

Na rok 1923/24 przeszło 41 członków. W ciągu roku przybyło 3. Na rok 1924/25 przeszło 44 członków.

Czerniewice, 20. lutego 1925.

Rolnik Tow. Zak. i Sprzed., Spółdz. z ogr. odp. w Czerniewicach

H. Żuławski.

B. Brzosko.

1 Bank Ludowy w Kobylinie.
Bilans z dnia 31 grudnia 1924 r.

Aktywa		Pasywa	
zł			zł
1 083,63	Kasa	Udziały	103,38
12,46	P. K. O.	Fundusz rezerw.	249,03
1 030,—	Waluty obce	Rezerwa specjalna	195,66
1 611,60	Banki	Fundusz efektów	—,02
109,90	Akcje	Podatek państwowy	61,08
550,75	Efekta	Depozyta	8 591,80
1 601,49	Weksle	Banki	2 190,30
9 902,72	Rach. bież.	Rach. bież.	2 529,14
		Do dysp. W. Zgr.	1 982,14
<u>15 902,55</u>			<u>15 902,55</u>

Bilans z dnia 1 stycznia 1925 r.

Aktywa		Pasywa	
zł			zł
1 083,63	Kasa	Udziały	103,38
12,46	P. K. O.	Fundusz rezerw.	13 005,30
1 030,—	Waluty obce	Rezerwa specjalna	10 218,11
1 611,60	Banki	Podatek państw.	61,08
5 580,25	Akcje	Depozyta	8 591,80
666,44	Efekta	Banki	2 190,30
17 298,15	Weksle	Rach. bież.	2 529,14
1 496,—	Ruchomości	Do dysp. W. Zgrom.	1 982,14
9 902,72	Rach. bież.		
<u>38 681,25</u>			<u>38 681,25</u>

Na rok 1924 przeszło 795 członków, przybyło 16, ubyło 5; na rok 1925 przeszło 806 członków.

Bank Ludowy

Sp. zap. z nieogr. odp. w Kobylinie.

Br. Voelkel.

A. Urbanowicz.

1 Rolnik w Kórniku
Bilans z dnia 30. czerwca 1924 r.

Aktywa.		Pasywa	
zł			zł
730,90	Kasa	Udziały	66,62
10 947,33	Towary	Fund. rezerwow.	375,70
771,45	Efekta	Rezerwa specj.	26,13
—,03	Pożyczka Państw.	Fundusz emeryt.	3,52
11 963,90	Rolnicy rach. bież.	Rolnicy rach. bież.	17 697,09
405,62	Kupcy " "	Kupcy " "	3 571,36
317,—	Utensylja " "	Do dyspoz. Waln. Zgromadz.	3 283,13
<u>25 136,23</u>			<u>25 136,23</u>

Bilans z dnia 1. lipca 1924 r.

Aktywa.		Pasywa	
zł			zł
730,90	Kasa	Udziały	3 124,23
10 947,33	Towary	Fundusz rezerw.	1 400,—
771,81	Efekta	Rezerwa specj.,	700,—
500,—	Poż. Państw.	Fundusz emeryt.	14,20
11 963,90	Rolnicy rach. bież.	Rolnicy rach. bież.	17 697,09
405,62	Kupcy " "	Kupcy " "	3 571,36
1 300,—	Utensylja " "	Banki " "	112,88
<u>26 619,56</u>			<u>26 619,56</u>

Na rok 1923/24 przeszło 125 członków, w ciągu roku przybyło 2 na rok 1924/25 przeszło 127 członków.

Rolnik w Kórniku

Sp. roln.-handl. z odpow. ogr.

St. Laurentowski.

B. Ka. Rybicki.

Bank Ludowy w Obornikach.

Bilans z dnia 31 grudnia 1924 r., równocześnie otwarcia z dnia 1 stycznia 1925 r.

Aktywa		Pasywa	
zł			zł
9 741,87	Kasa	Udziały	25 101,14
1 843,78	P. K. O.	Fundusz rezerw.	14 830,61
4 818,01	Bank Polski	Rezerwa specjalna	107,34
5 328,45	Akcje	Depozyta	22 971,36
99 244,13	Weksle	Weksle	59 668,75
40 328,88	Rach. bieżący	Bank Związku	26 583,59
449,77	Filja Polajewo	Konto czekowe	2 861,35
930,—	Ruchomości	Rach. bieżący	7 831,30
10 000,—	Nieruchomości	Wierz. za inkaso	452,50
102 303,83	Dłużn. z tyt. por.	Pod. od kap. i rent	101,20
		Do dysp. W. Zgrom.	12 134,75
		Wierz. z tyt. por.	102 303,83
<u>275 037,72</u>			<u>275 037,72</u>

Na rok 1924 przeszło 404 członków. W ciągu roku przybyło 237, ubyło 2. Na rok 1925 przeszło 639 członków. Oborniki, dnia 22 sierpnia 1925.

Bank Ludowy w Obornikach, Spółdz. z odp. nieogr.
T. Sobol. N. Maślanka.

Rolnik w Łobżenicy.

Bilans z dnia 30 czerwca 1925 r.

Aktywa		Pasywa	
zł			zł
6 140,16	Kasa	Udziały	12 920,25
4 721,44	Towary	Fundusz zasobowy	7 320,88
555,87	Banki	Rezerwa specjalna	7 428,85
283,56	Akcje	Fund. urządz. biura	183,60
501,65	Udziały w bankach	Fundusz patronacki	3,60
42 052,34	Rach. bież. (dłużn.)	Fundusz budowl.	975,83
32 000,—	Weksle	Fundusz delcredere	623,58
2 539,90	Utensylja	Rach. bież. (wierzyc.)	32 069,91
23 262,95	Nieruchomość	Weksle	40 000,—
		Dywidenda towar.	7 500,—
		Do dysp. W. Zgrom.	2 131,37
<u>112 057,87</u>			<u>112 057,87</u>

Na rok 1924/25 przeszło 156 członków, w ciągu roku przybyło 7, ubyło 4; na rok 1925/26 przechodzi 159 członków. Łobżenica, dnia 14 września 1925 r.

Rolnik w Łobżenicy
Spółdz. z ogr. odp.

Nowacki. Wojciechowski. Okoński.

Bank Kupiecki w Pleszewie.

Bilans z dnia 31 grudnia 1924 r.

Aktywa		Pasywa	
zł			zł
3 994,78	Kasa	Udziały	2 483,16
829,65	P. K. O.	Fundusz rezerw.	862,98
4,79	Banki	Rezerwa specj.	12,52
—,58	Akcje	Rezerwa walutowa	27,60
5 800,—	Pożyczki	Depozyta	9 838,59
53 222,86	Weksle	Rach. bież.	43 901,28
		Banki	1 038,74
		Do dysp. W. Zgrom.	5 687,50
<u>63 852,66</u>			<u>63 852,66</u>

Bilans z dnia 1 stycznia 1925 r.

Aktywa		Pasywa	
zł			zł
3 994,78	Kasa	Udziały	2 483,16
820,65	P. K. O.	Fundusz rezerw.	862,98
4,79	Banki	Rezerwa specj.	4 831,04
150,—	Akcje	Fundusz emeryt.	27,80
5 800,—	Pożyczki	Depozyta	9 838,59
53 222,86	Weksle	Rach. bież.	43 901,28
4 670,—	Ruchomości	Banki	1 038,74
		Do dysp. W. Zgrom.	5 687,59
<u>68 672,08</u>			<u>68 672,08</u>

Na rok 1924 przeszło 318 członków, w ciągu roku przybyło 75, ubyło 12; na rok 1925 przeszło 381 członków.

Bank Kupiecki

Sp. z. z nieogr. odp. w Pleszewie.

T. Krzyżan. Fr. Grzesiak.

Rolnik we Wronkach

Bilans z dnia 30 czerwca 1924 r.

Aktywa		Pasywa	
zł			zł
209,07	Kasa	Udziały	5 781,60
14 375,50	Towary	Fundusz rezerw.	3 264,43
951,59	Towary-żelazo	Fundusz zasobowy	1 120,07
824,40	Akcje	Rezerwa specj.	3,22
—,05	Udział w Banku	Fundusz emeryt.	—,31
24 417,94	Rach. bież. (rolnicy)	Fundusz delcred.	1,51
1,—	Utensylja	Banki	1 553,87
—,56	Nieruchomości	Rach. bież. rolnicy	10 659,90
		Weksle i akcepta	8 565,—
		Hipoteki pas.	—,01
		Do dysp. W. Zgr.	1 020,19
<u>40 870,11</u>			<u>40 870,11</u>

Bilans z dnia 1 lipca 1924 r.

Aktywa		Pasywa	
zł			zł
209,07	Kasa	Udziały	15 436,97
14 375,50	Towary	Fundusz rezerw.	1 632,21
951,59	Towary-żelazo	Fundusz zasobowy	5 510,82
2 074,—	Akcje	Rezerwa specj.	4 592,32
—,05	Udział w Banku	Fundusz emeryt.	348,49
24 417,94	Rach. bież. (rolnicy)	Fundusz delcred.	10 135,95
3 786,—	Utensylja	Banki	1 553,87
25 784,90	Nieruchomości	Rach. bież. (rolnicy)	19 559,90
		Weksle i akcepta	8 565,—
		Hipoteki pas.	3 333,33
		Do dysp. W. Zgr.	1 020,19
<u>71 689,05</u>			<u>71 689,05</u>

Na rok 1923/24 przeszło 134 członków, w ciągu roku przybyło 17, ubyło 12; na rok 1924/25 przeszło 139 członków.

Rolnik we Wronkach.

Spółdz. Roln. Handl. z ogr. odp.

J. Juszczyk. M. Markowiakówna.

Bank Ludowy w Mogilnie.

Bilans z dnia 31 grudnia 1924 r.

Aktywa		Pasywa	
zł			zł
249,15	Kasa	Udziały	747,16
47,—	Waluty obce	Fund. rezerwow.	882,81
1 000,67	Akcje	Rezerwa specjalna	—,16
0,43	Efekta	Fundusz emerytalny	28,05
67 344,—	Weksle	Fundusz budowlany	182,63
44 799,—	Rach. bieżący	Fund. wtpl. pret.	—,01
81,45	Kosz. pr. i adm. czł.	Depozyta	16 396,13
		Weksle	52 625
		Banki	1 927,65
		Rach. bieżący	33 495,48
		Podatek Państwowy	291,68
		Do dysp. W. Zgrom.	6 944,94
<u>113 521,70</u>			<u>113 521,70</u>

Bilans otwarcia z dnia 1 stycznia 1925 r.

Aktywa		Pasywa	
zł			zł
249,15	Kasa	Udziały	754,10
47,—	Waluty obce	Fundusz rezerwow.	69 140,98
3 675,10	Akcje	Rezerwa specjalna	0,16
2 234,40	Efekta	Fundusz emerytalny	28,05
67 344,—	Weksle	Fundusz budowlany	182,63
44 799,—	Rach. bieżący	Fund. wtpl. preten.	—,01
81,45	Kosz. pr. i adm. czł.	Depozyta	16 396,13
3 057,—	Ruchomości	Weksle	52 625,—
60 209,71	Nieruchomości	Banki	1 927,65
		Rach. bieżący	33 495,48
		Podatek Państwowy	291,68
		Do dysp. W. Zgrom.	6 944,94
<u>181 786,81</u>			<u>181 786,81</u>

Na rok 1924 przeszło 780 członków. W ciągu roku przybyło 21, ubyło 7; na rok 1925 przeszło 794 członków.

Bank Ludowy

Sp. z. z odpow. nieogr.

w Mogilnie.

S. Andrzejewski. M. Kamiński.

Bank Ludowy w Tczewie

Bilans z dnia 31 grudnia 1924 r.

Aktywa.		Pasywa.	
zł			zł
8 671,51	Kasa	Udziały	5 375,56
23,75	P. K. O.	Fundusz rezerw.	317,07
708,40	Bank Polski	Rezerwa specj.	—,40
285,23	Waluty obce	Fundusz emeryt.	—,10
8 612,90	Akcje i efekta	Rez. nieruch. i wapl. pr.	—,08
80 379,38	Weksle	Rezerwa efektów	—,07
126 436,44	Rach. bież.	Depozyta	44 373,90
5 443,87	Sumy przechodnie	Weksle	69 060,—
20 136,68	Rachunek Oddziału	Rach. bież.	49 675,91
2,39	Hipoteki aktywne	Banki	34 522,10
721,73	Ruchomości	Rozlicz. z Centralą	20 136,68
866,29	Nieruchomości	Sumy przechodnie	24 629,56
		Inkaso	828,44
		Do dysp. W. Zgr.	9 368,70
<u>252 288,57</u>			<u>252 288,57</u>

Bilans z dnia 1 stycznia 1925 r.

Aktywa		Pasywa	
zł			zł
8 671,51	Kasa	Udziały	5 375,59
23,75	P. K. O.	Fundusz rezerw.	28 877,75
708,40	Bank Polski	Depozyta	44 373,90
285,23	Waluty obce	Weksle	69 060,—
8 612,90	Akcje i efekta	Rachunek bież.	49 675,91
80 379,38	Weksle	Banki	34 522,10
126 436,44	Rach. bież.	Rozliczenie z Centr.	20 136,68
5 443,87	Sumy przechodnie	Sumy przechodnie	24 629,56
20 136,68	Rachunek Oddziału	Inkaso	828,44
1 050,—	Hipoteki aktywne	Hipoteki pasywne	10 793,58
721,73	Ruchomości	Do dysp. W. Zgrom.	9 368,70
39 172,29	Nieruchomości		
<u>291 642,18</u>			<u>291 642,18</u>

Na rok 1924 przeszło 37 członków, w ciągu roku przybyło 60, ubyło 11; na rok 1925 przeszło 86.

Bank Ludowy

Sp. z o. o. w Tczewie.

K. Jaszczyk.

Wł. Dworzyński.

Rolnik w Lubasz.

Bilans z dnia 30 czerwca 1925 r.

Aktywa		Pasywa	
zł			zł
724,05	Kasa	Udziały	117,60
5 232,73	Towary	Fundusz zasobowy	790,83
500,10	Akcje i udziały w Spółdz.	Rezerwa specjalna	5,62
8 054,62	Rolnicy rach. bież.	Rezerwa budowlana	0,19
2 295,99	Banki	Rezerwa podatkowa	0,07
500,—	Utensylja	Rolnicy rach. bież.	9 383,44
1,—	Nieruchomość	Zwroty towarowe	2 117,66
		Czysty zysk	4 893,08
<u>17 308,49</u>			<u>17 308,49</u>

Bilans z dnia 1 lipca 1924 r.

Aktywa		Pasywa	
zł			zł
724,05	Kasa	Udziały	7 110,70
5 232,73	Towary	Fundusz zasobowy	1 107,—
823,70	Akcje i efekta	Rezerwa specjalna	3 578,10
8 054,62	Rolnicy rach. bież.	Rezerwa budowlana	44,37
2 295,99	Banki	Rezerwa podatkowa	15,29
2 600,—	Utensylja	Fundusz delcredere	504,69
4 784,89	Nieruchomość	Rolnicy rach. bież.	9 383,44
		Zwroty towarowe	2 117,66
		Do dysp. Waln. Zgr.	654,73
<u>24 515,98</u>			<u>24 515,98</u>

Na rok 1923/24 przeszło 190 członków. W ciągu roku przybyło 51, ubyło 6. Na rok 1924/25 przeszło 235 członków.

Rolnik w Lubasz

Spółdz. roln.-handl. z odp. ogr.

A. Łajp.

Ks. Rosenberg.

Bank Ludowy w Śremie

Bilans z dnia 31 grudnia 1924 r.

Aktywa		Pasywa	
zł			zł
667,81	Kasa	Udziały	2 247,62
238,02	P. K. O.	Fundusz rezerw.	563,31
5,—	Banki	Rezerwa specjalna	22,69
1 001,11	Akcje	Fundusz emerytalny	22,39
8,85	Efekta	Rezerwa nieruchom.	—,02
—,47	P. Poż. Państw.	Fundusz rez. efektów	21,81
43 902,78	Weksle	Depozyta	11 265,38
10,52	Rach. bież.	Weksle	24 014,90
79,63	Koszty proc. i adm. członka	Czeki	400,97
—,02	Nieruchomości	Banki	2 754,69
		Rach. bież.	—,79
		Aserwaty kasowe	1 319,11
		Do dysp. Waln. Zgr.	3 280,13
<u>45 913,71</u>			<u>45 913,71</u>

Bilans z dnia 1 stycznia 1925 r.

Aktywa		Pasywa	
zł			zł
667,81	Kasa	Udziały	2 247,62
238,02	P. K. O.	Fundusz rezerw.	81 663,31
5,—	Banki	Rezerwa specjalna	1 022,59
9 652,—	Akcje	Fundusz emerytalny	4 022,39
2 556,60	Pol. Poż. Państw.	Rezerwa nieruchom.	400,02
43 902,78	Weksle	Fundusz rez. efektów	1 719,96
10,52	Rach. bież.	Depozyta	11 265,38
79,63	Koszty proc. i adm. członka	Weksle	24 014,90
7 000,—	Ruchomości	Czeki	400,97
20 000,—	Nieruchomości	Banki	2 754,69
		Rach. bieżący	—,79
		Aserwaty kasowe	1 319,11
		Do dysp. Waln. Zgr.	3 280,13
<u>84 111,86</u>			<u>84 111,86</u>

Na rok 1924 przeszło 1417 członków. W ciągu roku przybyło 98, ubyło 11. Na rok 1925 przeszło 1444 członków. Śrem, dnia 30 czerwca 1925 r.

Bank Ludowy

Spółdzielnia z odp. nieogr. w Śremie.

Dr. S. Matuszewski.

St. Sobolewski.

Rolnik w Dobrzycy.

Bilans z dnia 30 czerwca 1924 r.

Aktywa		Pasywa	
zł			zł
151,26	Kasa	Udziały	9,54
1 879,84	Towary	Fundusz rezerwowy	351,81
1 002,51	Akcje i udziały w Spółdzielniach	Depozyta	2 051,—
11 418,47	Rach. bież. (rolnicy)	Rach. bież. (rolnicy)	3 415,29
45,63	Banki	Rach. bież. (kupcy)	4 684,13
1,—	Utensylja	Podatki do zapłacenia	1 149,92
1,—	Nieruchomość	Do dysp. Waln. Zgr.	2 838,02
<u>14 499,71</u>			<u>14 499,71</u>

Bilans z dnia 1 lipca 1924 r.

Aktywa		Pasywa	
zł			zł
151,26	Kasa	Udziały	9 675,94
1 879,84	Towary	Fundusz rezerwowy	12 160,62
5 212,50	Akcje i efekta	Rezerwa specjaln.	1 558,42
11 418,47	Rach. bież. (rolnicy)	Depozyta	12 004,92
45,63	Banki	Rach. bież. (rolnicy)	3 415,29
2 736,—	Utensylja	Rach. bież. (kupcy)	4 684,13
27 963,45	Nieruchomości	Podatki do zapłacenia	1 149,92
		Dywidenda	1 279,60
		Nadwyżka do fund. emerytalnego	3 478,31
<u>49 407,15</u>			<u>49 407,15</u>

Na rok 1923/24 przeszło 105 członków. W ciągu roku wstąpił 1. Na rok 1924/25 przeszło członków 106.

Rolnik w Dobrzycy.

Spółdz. roln.-handl. z ogr. odp.

Ks. St. Śniatała.

St. Zmyślony.

1 Rolnik w Wolsztynie.

Bilans z dnia 30 czerwca 1924.

zł Aktywa.		Pasywa.	
512,52	Kasa	Udziały	3,24
18 672,24	Towary	Fundusz rezerwowy	302,03
42,50	Banki i P. K. O.	Rezerwa specjalna	—,84
300,—	Akcje B. P.	Fundusz dyspozyc.	—,19
5 904,31	Rach. bieżący	Weksle	9 691,—
131,59	Sumy przejściowe	Banki	2 176,90
23,33	Worki	Rach. bież.	11 707,80
474,21	Utensylja	Niewypł. udziały	—,14
462,96	Nieruchomości	Do dysp. W. Zgrom.	2 641,52
<u>26 523,66</u>			<u>26 523,66</u>

Bilans z dnia 1 lipca 1924 r.

zł Aktywa.		Pasywa.	
512,52	Kasa	Udziały	11 474,40
18 672,24	Towary	Fundusz rezerwowy	947,23
9,13	P. K. O. Poznań	Rezerwa specjalna	914,41
33,37	Banki	Fundusz dyspozyc.	—,19
300,—	Akcje B. P.	Weksle	9 691,—
5 904,31	Rach. bieżący	Banki	2 176,90
131,59	Sumy przejściowe	Rach. bieżący	11 707,80
560,—	Worki	Niewypł. udziały	—,14
2 830,08	Ruchomości	Do dysp. W. Zgrom.	1 771,01
9 729,86	Nieruchomości		
<u>38 683,08</u>			<u>38 683,08</u>

Na rok 1923/24 przeszło 243 członków. W ciągu roku ubyło 58. Na rok 1924/25 przeszło 185 członków.

Rolnik

Stow. zak. i sprzed.

Sp. z ogr. odp. w Wolsztynie.

St. Wójtowski.

J. Michalski.

1 Bank Ludowy w Wąbrzeźnie.

Bilans z dnia 31 grudnia 1924 r.

zł Aktywa		Pasywa	
2 823,68	Kasa	Udziały	1 076,64
228,20	P. K. O.	Fundusz rezerw.	236,40
434,92	Waluty obce	Rezerwa specj.	204,66
1,—	Kruszce	Fundusz emeryt.	—,11
199,96	Bank Polski	Fund. wątpl. pret.	—,01
—,10	Akcje	Wątpl. pret.	8 000,—
2 600,10	Efakta	Depozyta	26 111,80
57 229,59	Rach. bież.	Weksle	20 140,01
6 060,05	Weksle	Banki	6 148,64
1,—	Ruchomości	Konto p. diw.	5 862,01
1,—	Nieruchomości	Do dysp. W. Zgrom.	1 809,22
0,90	Koszty proc.		
<u>69 589,50</u>			<u>69 589,50</u>

Bilans z dnia 1 stycznia 1925 r.

zł Aktywa		Pasywa	
2 823,68	Kasa	Udziały	1 076,64
228,20	P. K. O.	Fundusz rezerw.	236,40
434,92	Waluty obce	Rezerwa specj.	28 021,31
675,—	Kruszce	Fundusz emeryt.	—,11
199,96	Bank Polski	Fund. wątpl. pret.	—,01
6 322,55	Akcje	Wątpl. pretensje	8 000,—
2 522,30	Efakta	Depozyta	26 111,80
64 144,48	Rach. bież.	Weksle	20 140,01
6 060,05	Weksle	Banki	6 148,64
5,00—	Ruchomości	Konto pro diw.	5 862,01
18 400,—	Nieruchomości	Rach. bież.	6 914,89
9,90	Koszty proc.	Do dysp. W. Zgr.	1 809,22
<u>102 321,04</u>			<u>102 321,04</u>

Na rok 1924 przeszło 995 członków, w ciągu roku przybyło 7, ubyło 16; na rok 1925 przeszło 986 członków.

Bank Ludowy

Spółdz. zap. z n. odp.

Wąbrzeźno, Pomorze.

A. Ledwochowski.

A. Sass.

Nasze nowe wydawnictwo.

Każda Spółdzielnia powinna czytać i rozpowszechniać wśród swych członków z nako mitą, bogato ilustrowaną książkę Dr. Dvořák'a p. t.

Spółdzielczość w Czechosłowacji

która w tłumaczeniu polskiem p. J. Trojana opuściła co dopiero prasę drukarską i jest do nabycia w naszej Spółdzielni. Cena książki wynosi 3,00 zł. Spółdzielniom udzielamy 20% rabatu. (2,40 zł).

Spółdzielnia Wydawnicza U. Z. S.

z odp. udz. w Poznaniu
Poznań, Pl. Wolności 18.

Ogłoszenie.

Decyzją Sędziego Rejestru Handlowego dnia 30 października 1924 roku została wyznaczona likwidacja Banku Spółdzielczego z nieograniczoną odpowiedzialnością w Grodnie. Stosownie do przepisu art. 76 ustawy o Spółdzielniach wzywa się wierzycieli Banku do zgłoszenia swych roszczeń najpóźniej do dnia 31 października 1925 roku.

Likwidatorowie.

Na podstawie art. 75, ustęp 2 Ustawy o spółdzielniach została niżej wymieniona Spółdzielnia zlikwidowana. Wierzycieli wzywa się do zgłoszenia swych roszczeń. Duszniki, dnia 9 lipca 1925.

Bank Ludowy

Spółdz. z odp. nieogr. w likwidacji.

X. Szymański.

Bilewski.

Poznań, ul. Seweryna Mielżyńskiego nr. 1.

Telefon 1421 (dawniej ul. Wiktorji) Telefon 1421

„POWIERNIK“

Towarzystwo akcyjne rewizyjno-powiernicze

wykonuje swoją działalność w następujących gałęziach:

- I. Książkowość bankowa, spółkowa, kupiecko-przemysłowa.
- II. Książkowość dla majątków ziemskich z własnym wydawnictwem rejestrów.
- III. Oddział podatkowy — deklaracje, reklamacje, zażalenie.
- IV. Rewizje ksiąg i kasowości w instytucjach i przedsiębiorstwach komunalno-państwowych.
- V. Administracje spadkowe, przeprowadzanie likwidacji, akordów, zamiany, prywatnych przedsiębiorstw i inne czynności powiernicze.

Rzeczoznawstwo, organizacje, stałe nadzory i rewizje przygodne przez przysięgłych rewizorów.

Bezwzględna dyskrecja zapewniona. — Honorarium według umowy.

KASетки

do liczenia pieniędzy

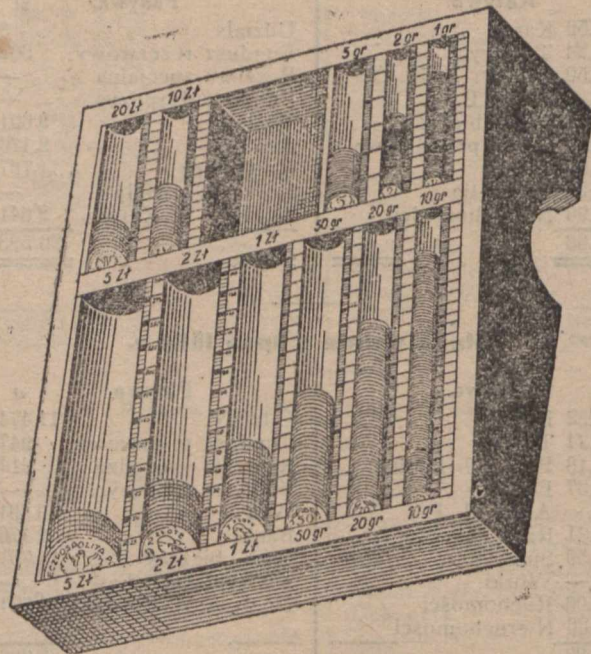
„FORTUNA“

na monety | 1, 2, 5, 10, 20 i 50 gr
| 1, 2, 5, 10 i 20 zł

w dwóch wielkościach

po cenie 9 zł i 10 zł

posiada stale na składzie i poleca

Spółdzielnia Wydawnicza U. Z. S.

z odp. udz. w Poznaniu.

Tel. 34-89.

Poznań, Plac Wolności 18.

Tel. 34-89.

Spółdzielnia Wydawnicza Unji Związków Spółdzielczych

z odpow. udziałami w Poznaniu.

Tel. 34-89. Konto czek.: Poznań nr. 206013.

Poleca broszury i dzieła z dziedziny spółdziel. i podatkowej księgi handlowe i druki dla Spółdzielni.

Wykonuje we własnej drukarni wszelkie druki, oraz dostarcza każdego rodzaju stemple metalowe i kauczukowe.

Ostatnia nowość: M. Scheffs: O wekslach i czekach 3 zł.
M. Turski i T. Wolfram: Polska tabela procent. 10 zł.

BANK

ZWIĄZKU SPÓŁEK ZAROBKOWYCH

INSTYTUCJA CENTRALNA: POZNAŃ, PLAC WOLNOŚCI 15.

ODDZIAŁY: a) W KRAJU:

Warszawa, Jasna 8,
 Łódź, Piotrkowska 72,
 Toruń, Szeroka 14,
 Kraków, Rynek Główny 19,
 Bydgoszcz, Plac Teatralny 4,
 Lublin, Krak. Przedmieście 45,
 Radom, Plac 3 Maja,
 Piotrków, Plac Kościuszki,
 Kielce, Kolejowa 54,
 Grudziądz, Józ. Wybickiego 11/13,
 Zbąszyń, Marszałkowska 43,
 Katowice, Warszawska 7,
 Sosnowiec, 3 Maja 9,
 Lwów, Jagiellońska 1,
 Wilno, Mickiewicza 1,
 Bielsko, Piłsudskiego 13.

b) WOLNE MIASTO GDAŃSK:

Holzmarkt 18.

c) ZAGRANICĄ:

Nowy York. Union Bank of the Cooperative Societies New-York Agency,
 953 Third Avenue New-York.

Paryż. Banque de l'Union des Sociétés Coopératives, Succursale de Paris,
 82 rue Saint Lazare, Paris (9-e).

Kapitał akcyjny: 20 000 000 zł.

Kapitał rezerwowy: przeszło 2 000 000 zł.

Załatwia wszelkie czynności wchodzące w zakres
 bankowości.

Adres telegr. w kraju i New-Yorku: „Zarobkowy“, w Paryżu: „Bezetesteb“.

Zagraniczne wyroby

opanowują coraz bardziej krajowy rynek i utrudniają rozwój naszych placówek przemysłowych, wywołując tem samem w Polsce bezrobocie i powodując krytyczny stan ekonomiczny, który pogarsza egzystencję wszystkich obywateli

Krajowe wyroby

przyczyniają się do wzrostu i rozkwitu naszego życia przemysłowego i handlowego, uniezależniają państwo od obcych wpływów i sprowadzają do niego dobrobyt, przez co staje ono na wyżynach ekonomicznych jak również staje się odpornem na wszelkie wrogie zakusy.

HURTOWNIA SPÓŁEK SPOŻYWCÓW

POZNAŃ - GRUDZIĄDZ - KATOWICE

w zrozumieniu powyższego postawiła sobie za zadanie zastępować dotychczas powszechnie używane produkty pierwszej potrzeby fabrykatów obcych fabrykatami własnymi. Cały szereg wytwórczych zakładów uruchomionych przy Hurtowni, jako placówki handlowej, wypuszcza na rynek wyroby znane pod marką

HA - ES - ES

Każdy, kto chce popierać nasze zadanie, czy to kupiectwo czy to przemysł, winien zważać przy zakupie na znane marki

HA - ES - ES

Dotychczas pod powyższą marką ukazały się następujące towary:

HERBATA — KAKAO — KAWA SŁODOWA — KROCHMAL
RYŻOWY — NATRON — PASTY do obuwia — PŁATKI
owsiane — PŁYN do czyszczenia metali METALOL —
ULTRAMARYNA do prania.

Centrala Rolników Sp. Akc.

Hurtownia „Rolników“ Spółdzielni Rolniczo-Handlowych

należących do

Związku Spółdzielni Zarobkowych i Gospodarczych T. z.

w POZNANIU, Plac Wolności 17

Oddziały:

w Toruniu, ulica Szeroka 18,

w Włocławku, ulica Ogrodowa 2,

w Gdańsku, Langermarkt 15,

Przedstawicielstwo w Katowicach, ulica Marjacka 13,

załatwiają wszelkie transakcje, wchodzące w zakres handlu ziemiopłodami, paszami, nawozami sztucznymi, opałem i t. p. za pośrednictwem Spółdzielni Rolniczo-Handlowych, pod nazwą „Rolniki“, w Wielkopolsce, na Pomorzu, Kujawach i Górnym Śląsku.

„Rolniki“

kupują od ziemian i gospodarzy: zboża wszelkiego rodzaju, ziemniaki i wszystkie inne ziemiopłody,

dostarczają na specjalnie dogodnych dla rolnictwa warunkach, za gotówkę, na kredyt lub na zamianę: nawozy sztuczne, paszę, opał i inne artykuły, potrzebne rolnictwu.

Od dokonanych zakupów i sprzedaży udzielają członkom w końcu roku dopłat względnie zwrotów.

Związkowa Centrala Maszyn

Poznań, Wjazdowa 9.

Adres telegr.: Cemata.

Telefon 22 80 i 22 89.

Maszyny
i
narzędzia rolnicze.

...

Największa w Zachodniej
Polsce składnica
części rezer-
wowych.

Wyłączne prawo sprzedaży:

wyrobów fabryk: Tow. Akc. H. Cegielski

światowej sławy { oryg. szwedzkich wirówek „Baltic“
                          { maszyn żniwnych Massey-Harris.